

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 956

13. KOLOVOZA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

**Zahvalnost
iz gorljivog srca**

SADRŽAJ

4

Incident u Subotici
**Napad na pripadnike
hrvatske zajednice**

6

Dužijanica 2021.
**Zahvalnost
iz gorljivog srca**

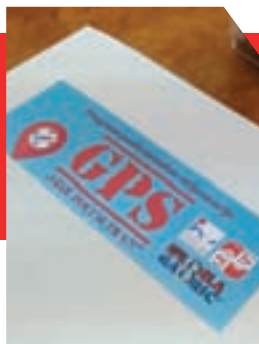
12

Stipan Jaramazović, jedan od
osnivača i počasni član Subotičkog
tamburaškog orkestra
Život uz i za tamburu

23

Izvannastavne aktivnosti –
Profesionalna orijentacija
Gdje poći sutra?

30

Deset godina HLU-a *Cro-art*
iz Subotice
**Prepoznatljiv trag na
likovnoj sceni**

34

Proslava u biskupijskom svetištu
Gospe Tekijske u Petrovaradinu
**Gospo Tekijska,
moli za nas**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kunti-
ć, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Kolovoz

Petero državljana Hrvatske fizički su i verbalno napadnuti, a njihov rođak lakše je ozlijeđen kada ih je napao nepoznati muškarac u Subotici, objavilo je Hrvatsko nacionalno vijeće, ukazujući da je to još jedan u nizu napada koji se događaju spram pripadnika hrvatske manjine u Srbiji. Policija negira da je prijavljen fizički napad na hrvatske državljane, ali su u svom priopćenju ostali nedorečeni, budući da nisu ni potvrdili ni demantirali je li ipak bilo verbalnog napada na osobe u vozilu hrvatskih registarskih oznaka. No, čak i da su hrvatski državljani bili pošteđeni izljeva bijesa motiviranog njihovom pripadnošću hrvatskom narodu, bili su svjedoci izljeva istog takvog bijesa prema njihovom rođaku, Hrvatima koji žive u Srbiji, koji se na koncu završio i fizičkim napadom.

Hoće li tužiteljstvo, uz kaznenu prijavu za ugrožavanje sigurnosti, podnijeti i kaznenu prijavu zbog uvreda na nacionalnoj osnovi još nije poznato. O tome se Više javno tužiteljstvo u Subotici tek treba izjasniti.

Ovaj incident dogodio se prije nekoliko dana, u vrijeme kada se u Hrvatskoj i Srbiji obilježavala (na različite načine) obljetnica *Oluje*. S različitim porukama i emocijama.

Za razliku od prošle godine, koja će ostati upamćena po tome što je **Boris Milošević**, potpredsjednik hrvatske Vlade i politički predstavnik srpske manjine, nazočio u Kninu obilježavanju obljetnice *Oluje*, a ministar branitelja **Tomo Medved** (HDZ) otišao u Grubore, mjesto koje simbolizira ubojstva srpskih civila tijekom i nakon same *Oluje*, ove godine predstavnika srpske manjine nije bilo u Kninu. Pa je tako (nažalost) politika pomirenja, koja se mogla nazrijeti prije godinu dana, pala u vodu. Neki su skloni tumačiti izostanak političkih predstavnika srpske manjine utjecajem Beograda koji ne želi dobre odnose Hrvata i srpske manjine. Takvo tumačenje ima i bivši predsjednik Hrvatske **Ivo Josipović**, koji to vidi kao pritisak iz Beograda na političke predstavnike srpske manjine u Hrvatskoj, tim prije što nije dan konkretan odgovor zašto politički predstavnici srpske manjine u Vladi Hrvatske ove godine nisu bili u Kninu.

I zašto sam povezala ova dva događaja? Pa recimo i zbog toga što incidenta u Subotici možda ne bi ni bilo da je politika pomirenja, trasirana prošle godine, nastavljena i ovog kolovoza.

Z. V.

Incident u Subotici

Napad na pripadnike hrvatske zajednice

Subotičanin Z. B. fizički je napadnut i vrijeđan na nacionalnoj osnovi u prigradskom naselju Aleksandrovo. Po njegovim tvrdnjama vrijeđani su na nacionalnoj osnovi i njegovi rođaci koji su se nalazili u automobilu hrvatskih registarskih oznaka. Policija je u svom priopćenju negirala da su napad na nacionalnoj osnovi prijavili i hrvatski državljani, navodeći da je povod incidenta sukob oko parkirališta.

HNV: Novi etnički motiviran napad na pripadnike hrvatske zajednice

Hrvatskom nacionalnom vijeću u Republici Srbiji (HNV) 4. kolovoza 2021. godine prijavljen je novi napad na pripadnike hrvatske zajednice u Srbiji, ovoga puta u Subotici. Napad se dogodio 2. kolovoza 2021. u jutarnjim satima u subotičkom prigradskom naselju Aleksandrovo kada je nepoznati muškarac nasrnuo na Z. B. (51), stežući ga za vrat i bacajući ga na zemlju, priopćilo je Hrvatsko nacionalno vijeće. »Prethodno je napadač prišao automobilu sa zagrebačkim registracijama u kojem su se nalazili rođaci Z. B. od kojih su njih petero državljani Republike Hrvatske s prebivalištem u Republici Hrvatskoj. Nepoznati napadač je, uz najgnusnije uvrede na nacionalnoj osnovi, prvo nasrnuo na putnike u automobilu zagrebačkih registracija poručujući im kako će 'poklati sve ustaše' i psujući 'majku ustašku'. Na upit Z. B. zbog čega to radi došlo je do fizičkoga napada na Z. B. koji je pretrpio lakše tjelesne ozljede. Napadnuti Z. B. je nakon toga kontaktirao policiju koja je izašla na teren i napravila uviđaj, ali Z. B. nije dobio zapisnik s uviđaja«, priopćilo je Hrvatsko nacionalno vijeće, uz osudu ovakavog brutalnog napada na etničkoj osnovi.

»Otvoreno stajemo u zaštitu pripadnika svoje zajednice. Ističemo kako je ovo još jedan u nizu napada koji se događaju spram pripadnika hrvatske manjine u Republici Srbiji, za koji vjerujemo da je prouzročen i kontinuiranim negativnim medijskim napisima o Hrvatima u srbijanskim medijima. Ovakav slučaj slikovito pokazuje u kakvim uvjetima pripadnici naše zajednice žive i čemu znaju biti izloženi. Kao krovno tijelo hrvatskoga naroda u Republici Srbiji, od policije i tužiteljstva očekujemo hitnu i primjerenu reakciju kako bi se žrtva i naš sunarodnjak zaštitili, ali i kako bi se pokazalo da je Republika Srbija sigurna država za njezine građane drugih nacionalnosti. Dodatno smo zabrinuti jer se napad dogodio u jednom multietničkom mjestu kao što je Subotica koja je

i kulturni centar hrvatskoga naroda i hrvatskih institucija u Republici Srbiji. Iskazujemo nadu kako će ovaj slučaj konačno pokazati da institucije sustava mogu uraditi svoj posao na način kako to zakoni predviđaju i da će svaki daljnji antihrvatski ispad, prouzročen mržnjom, biti adekvatno sankcioniran. Tim više smatramo da su institucije sustava u obvezi primjereno reagirati jer su objektom nasilja ovoga puta bili i državljani Republike Hrvatske te bi se adekvatnim postupanjem spriječio i eventualni budući međunarodni incident te dodatno narušavanje sveukupnih hrvatsko-srpskih odnosa«, navodi se u priopćenju HNV-a koji je potpisao predsjednik Povjerenstva za praćenje povreda manjinskih prava HNV-a **Darko Baštovanović**.

PU Subotica: Sukob zbog parkirališta

U priopćenju dostavljenom subotičkim medijima navodi se kako se vrijeđanje na nacionalnoj osnovi i hvatanje za vrat dogodilo zbog sukoba oko parkirališta, ali da policiji nije prijavljen i napad na putnike u vozilu hrvatskih registarskih oznaka.

»Po službenoj zabilješci policije, Z. B. (1970) iz Subotice je 2. kolovoza telefonom policiji prijavio kako ga je jedan muškarac vrijeđao po nacionalnoj osnovi, dok je bio u svom automobilu njemačkih registarskih oznaka, dok se pored nalazio automobil hrvatskih registarskih oznaka u kojem su bili njegovi rođaci. Odmah po prijavi, subotička policija je izašla na lice mjesta i obavila razgovor sa Z.B., koji je tom prilikom rekao da ga je taj muškarac vrijeđao, psovao i uhvatio za vrat zbog nesporazuma oko parkirališta, ali nije spomenuo da su ozlijeđeni niti fizički napadnuti njegovi rođaci iz Hrvatske. Također, policija je na mjestu događaja obavila razgovor sa šest osoba, članova porodice Z.B., koji su zatečeni tamo i koji se ni u jednom momentu nisu žalili da je ovaj muškarac na njih fizički nasrnuo«, navodi se u policijskom priopćenju i dodaje kako je pola sata nakon prijave policija pronašla šezdesettrogodišnjeg muškarca iz Subotice.

Bakić: Zabrinjavajuće sumnje u institucije Srbije

Početkom tjedna o cijelom slučaju, ali i o reakcijama iz Hrvatske, očitovao se i gradonačelnik Subotice Stevan Bakić.

»Meni je, kao gradonačelniku, najvažnije da je Policijska uprava u Subotici odreagovala efikasno, da je osum-

njičeni za ovaj incident brzo otkriven i da su sve relevantne informacije proslijeđene nadležnom tužiteljstvu, za koje sam siguran da će, u zakonskom roku, obaviti svoj dio posla, kako bi pravda bila zadovoljena. Medijski navodi u svezi s ovim slučajem, naročito u susjednoj Hrvatskoj, u kojima se izražava sumnja u institucije Republike Srbije, a odgovornost za incident pripisuje čak i predsjedniku Srbije **Aleksandru Vučiću**, veoma su zabrinjavajući i mi ih odlučno odbacujemo, pozivajući Subotičane da ne dozvole da im bilo tko podriva povjerenje u Ministarstvo unutarnjih poslova. Napadnuto je priopćenje Policijske uprave u Subotici, u kojem je navedeno da je povod za incident bio sukob oko parkirališta. Ni u jednom trenutku PU u Subotici nije negirala da je Z.B. prijavio i uvrede na nacionalnoj osnovi, kao i fizički kontakt», navodi se između ostalog u priopćenju gradonačelnika Subotice Stevana Bakića.

Vojnić i Žigmanov: Banalizacija slučaja

»Moramo biti svjesni da se incidenti na etničkoj osnovi i u najuređenijoj državi događaju. Međutim, razvijena demokratska i sigurna država se ne prepoznaje prema broju incidenata nego prema načinu na koji se na njih reagira. Ono što je problematično u državi Srbiji u slučajevima kada su u pitanju etnički motivirani incidenti spram Hrvata jest da je ovdje praksa ne samo da izostane osuda takvih djela od strane predstavnika vlasti nego se ono od mjerodavnih državnih tijela reinterpreteraju tako da se Hrvati u Srbiji prikazuju kao incidentan narod. Gotovo uvijek

u praksi mediji žrtvu preimenuju u krivca», navodi u izjavi za *Hrvatsku riječ* predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

»Kada je riječ o etnički motiviranim incidentima spram Hrvata u Srbiji, svjedoci smo i ovoga puta, na žalost, nastavka stare prakse krivotvorenja onoga što se zbilja dogodilo na način banalizacije od strane mjerodavnih tijela. Čovjeku se prijeti klanjem, govori se da će biti protjerane sve 'ustaše', djeci u autu se upućuju grozomorne poruke koje oni ne razumiju, a Ministarstvo unutarnjih poslova govori o nekakvoj bezazlenoj svađi oko parkinga. Ovo je još jedan snažni i uvjerljiv razloga zašto Hrvati u Srbiji ne vjeruju institucijama koje incidente obrađuju i trebaju procesuirati», navodi se u izjavi predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**.

Tužiteljstvo: Kazneno djelo

U Osnovnom javnom tužiteljstvu u Subotici *Hrvatskoj riječi* je potvrđeno da je PU Subotica o incidentu obavijestila ovo tužiteljstvo. Osnovno javno tužiteljstvo utvrdilo je postojanje elemenata kaznenog djela koje se goni po službenoj dužnosti, a Osnovno javno tužiteljstvo može goniti za kazneno djelo ugrožavanja sigurnosti. Uvrede na nacionalnoj osnovi nisu u nadležnosti ovog tužiteljstva, pa je o tome Osnovno javno tužiteljstvo u utorak izvijestilo Više javno tužiteljstvo u čijoj je nadležnosti ovo kazneno djelo. U vrijeme zaključenja ovog teksta predmet još nije stigao do Višeg javnog tužitelja.

Z. V.

Dužijanca 2021.

Zahvalnost iz gorljivog srca

»Zato budimo još snažniji u vjeri, radosniji u davanju, odvažniji za korake ljubavi i solidarnosti. Budimo ponosni na povijesno, kulturno i duhovno naslijeđe i identitet našega hrvatskoga naroda u ovoj bunjevačkoj i šokačkoj grani, a istovremeno osjetljivi za realizam današnjih prilika uvijek u otvorenosti za napredak i širinu koja nas nadahnjuje za iskreni dijalog i suživot s narodima s kojima dijelimo ljepotu i gradimo kulturu ovoga grada«, kaže mons. Ivan Ćurić

Središnja proslava *Dužijance 2021.* godine, održana 8. kolovoza, bila je vrhunac žetvenih svečanosti koje su započele blagoslovom žita na Markovo, 25. travnja. Kako nalaže dugogodišnja, zapravo stoljetna tradicija proslava je započela blagoslovom bandaša i bandašica u kolijevci *Dužijance*, u župi sv. Roka u Subotici. Potom su se nazočni, u svečanim, žitnim vlačem okićenim zapregama, uputili u subotičku katedralu sv. Terezije Avilske na euharistijsko slavlje.

Žitni vijenac i ovogodišnju krunu *Dužijance* u crkvu su unijeli bandaš **Daniel Kujundžić** i bandašica **Kristina**

Matković, a ispred njih su išli mali bandaš **Davor Dulić** i mala bandašica **Marija Kujundžić**. Uz glavne, slavlju su se pridružili i bandaši i bandašice okolnih mjesta, koji su već imali svoje *dužijance*, kao i bandaš i bandašica iz Sombora i Lemeša. Svi oni prinijeli su »krune« svojih *dužijanci*.

Zahvalni budite

Misno slavlje predvodio je pomoćni biskup Đakovačko-osječki mons. **Ivan Ćurić** u zajedništvu s biskupom

Subotičke biskupije mons. **Slavkom Večerinom**, te svećenicima i đakonima istih biskupija. Blagoslovom žita, koje je kasnije podijeljeno okupljenom narodu započelo je slavlje zahvale – euharistija koja predstavlja sam vrhunac i bit *Dužijance*.

»Doživljavam kako nas upravo baština *Dužijance* potiče i upućuje na otkrivanje vlastitog identiteta, gdje se nalazi ona najdublja ljudska i duhovna srž vlastitoga naroda. Zato iskrena srca, poučeni vrijednim primjerom svojih predaka i ove godine svečanu zahvalu za žetvu i pšenični zemaljski kruh ulijevamo u euharistiju, koja se i zove zahvaljivanje, želeći posvjedočiti da svoj život ne želimo graditi oslonjeni samo na sebe i svoja djela, već na Onoga koji je Kruh Života. Što imaš, a da nisi primio? Podsjetit će nas apostol Pavao i staviti pred nas jasan poziv 'zahvalni budite'. Naš se život uvelike sastoji od dara, nekih dobročinstava i djela ljubavi. Upravo ta činjenica, svako iskreno i mudro srce pokreće na zahvalnost. Tada započinje, i uvijek se iznova obnavlja, radosni krug darivanja i zahvalnosti«, kazao je među ostalim u propovijedi mons. Ćurić i naglasio kako i sami znamo kako su to uvijek lijepa i sretna iskustva. Također, podsjetio je na velike darove koji se ne mjere novcem niti bilo kakvom korišću. Prvenstveno je mislio na sam dar života.

»Vidimo da tamo gdje caruje nezahvalnost, ništa se istinski ne može izgraditi i izgrađeno održati. Upravo u nezahvalnosti pucaju svi odnosi, nestaje poštovanja i vjernosti, lome se prijateljstva i zajedništva, čak i ona najosnovnija, bračna, obiteljska. Zahvalnost je stvar odgoja duha. Što je netko pametniji i mudriji to je zahvalniji«.

Ćurić je također naglasio kako slavlje *Dužijance* nije samo sjećanje na prošlost. Slavlje *Dužijance* je i poziv da svoja srca i svijet u kojem živimo još više otvaramo novosti života koje nam dolazi od Krista.

»Zato budimo još snažniji u vjeri, radosniji u davanju, odvažniji za korake ljubavi i solidarnosti. Budimo ponosni na povijesno, kulturno i duhovno naslijeđe i identitet našega hrvatskoga naroda u ovoj bunjevačkoj i šokačkoj

grani, a istovremeno osjetljivi za realizam današnjih prilika uvijek u otvorenosti za napredak i širinu koja nas nadahnjuje za iskreni dijalog i suživot s narodima s kojima dijelimo ljepotu i gradimo kulturu ovoga grada«.

Pod misnim slavljem pjevanje, koje je doprinijelo svečanosti, predvodio je Katedralni zbor *Albe Vidaković* uz pratnju gudačkog kvarteta *Garden quartet* i orguljašku pratnju **Davida Bertrana**, a sve pod dirigentskom palicom katedralnog zborovođe i orguljaša mo. **Miroslava Stantića**.

Povorka ponosa i mladosti

Nakon misnog slavlja slijedila je svečana povorka kroz grad do improviziranog salaša u središtu Subotice, koju je predvodio barjak *Dužijance* koji je ove godine nosila, jašući na konju, **Ana Pančić**. Nakon ovoga simbola, slijedila su djeca u nošnji, kraljice, dodatni simboli *Dužijance*: velika pletena »kruna« i »klas«, radni dio povorke u kome je simbolično prikazan proces od *risa* do kruha, ručkonoše, vodonoše, *mereš* (zaprežna kola koja su nosila nekadašnju spravu za mjerenje žita), potom je išao gajdaš, najbolji natjecatelji u pucanju bičevima, te nekoliko kulturno-umjetničkih društva: HKPD *Matija Gubec*, Tavankut; OKUD *Mladost*, Subotica; MKC *Népkör*, Subotica; UZNTK *Šumadija*, Batočina i HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica, te karuce, fijakeri, zaprege i konjanici ergele *Kelebija* koji su svojom nazočnošću doprinijeli svečanosti i ovogodišnje zahvale.

Skupa s direktorom UBH *Dužijanca*, **Marinkom Piukovićem** prokomentirali smo ovogodišnju povorku, te došli do zaključka kako je ove godine bio lijepi broj zaprega i karuca, no falilo je kulturno-umjetničkih društava, što je on protumačio kao jasnim nedostatkom, no situacija oko koronavirusa i ovdje je ostavila svoj trag. Po njegovim riječima, kada su društva bila pozivana, epidemiološke mjere su bile drugačije i mnogi, osobito oni iz drugih država, su morali odbiti ovogodišnji poziv iz svima poznatih razloga.

»Falila su društva radi brojnosti, ali imajući u vidu kompletnu situaciju u zemlji i inozemstvu trebamo biti zahvalni i na onome što imamo«, poručio je Pluković.

Možemo se nadovezati te reći kako su ona društva koja su bila prisutna bila na visokoj razini, a poznavaoči nošnje i njenoga oblačenja su ovogodišnju povorku komentirali kao jednu od boljih.

Prije bandaša i bandašice na gradski trg u Subotici pristigli su i pratioci istih koji su izabrani u petak navečer tijekom *Tamburaške večeri*. Kada je bandaš obznanio da je *ris* gotov i predao domaćinima salaša žitni vijenac, bandašica je gradonačelniku Subotice **Stevanu Bakiću** uručila kruh pečen od novog brašna. Kruh kao još jedan od simbola *Dužijance* gradonačelnik je pokazao na sve četiri strane grada, te se obratio nazočnima:

»Od pradavnih vremena, kada je ljudski rod počeo obrađivati zemlju, kruh je simbol velikog truda, rada i volje za opstankom i rastom čovjeka i njegove zajednice. Bez svega se može, ali bez kruha ne. Zato je žetva i danas tako važna. Promijenile su se poljoprivredne tehnike, teški risarski poslovi su olakšani, ali time izražavanje zahvalnosti nije postalo manje značajno. Naprotiv, danas smo zahvalni na izobilju i blagodatima suvremenog doba, ali ostajemo zahvalni i precima koji su svojim teškim i vrijednim radom prehranili nebrojene generacije koje su stvarale Suboticu i ostavili nam je kao najljepše naslijeđe«, kazao je gradonačelnik i dodao da je inicijativa **Blaška Rajića** da *Dužijanica* postane organizirana i javna svetkovina bila vizionarska, te će se ona slaviti i u 21. stoljeću.

Središnjoj proslavi *Dužijance* nazočili su brojni gosti i uzvanice, predstavnici hrvatske diplomacije, Hrvatskog sabora, Osječko-baranjske županije, predstavnici Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, te politički predstavnici na državnoj, pokrajinskoj i lokalnoj razini.

Tamburaška i folklorna večer

U večernjim satima održano je bandašicino kolo, koje je okupilo veliki broj Subotičana i gostiju, a ovome danu prethodili su Risarska i folklorna večer.

Subota večer je, kao i svake godine, započela duhovnom uvertirom – svečanom pjevanom večernjom molitvom ili kako je u narodu poznato Večernjom. Večernja je održana u subotičkoj katedrali, a predvodio ju je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Ovoj molitvi nazočio je i subotički biskup mons. Slavko Večerin, kao i svećenici ove biskupije, a pjevanje je predvodio Katedralni zbor **Albe Vidaković** pod vodstvom mo. Miroslava Stantića. U prigodnoj homiliji mons. Beretić je i ovoga puta noseći *Dužijancu* u srcu na pravi način uveo nazočne, kao i bandaša i bandašicu, male i velike i njihove obitelji u slavlje zahvale. »Kada bi *Dužijanica* bila samo tradicija, bila bi nešto veliko. Nedavno sam pročitao da tradicija nije samo puko čuvanje pepela već je tradicija prenošenje vatre. *Dužijanica* je svetkovina zemlje, naše zemlje koja se jutrom budi okupana rosom. *Dužijanica* je ove godine svetkovina naše zemlje, sasušene, gotovo spržene, a ipak nam je rodila. Hvala Bogu koji je u nas usadio ljubav prema zemlji. Ovogodišnje slavlje *Dužijance* u na-

šim selima i gradu Somboru, ljepotom djece, djevojaka i mladića uvjerljivo svjedoče da je i našim mladima *Dužijanca* u srcu. To je uvjerljivi dokaz da tradicija *Dužijance* nije puko čuvanje pepela već je i ove godine prenošenje vatre«, rekao je među ostalim.

Nakon duhovne pripreme, uslijedila je i ona svjetovna, risari su posjetili spomenik Risaru i bistu Blaška Rajića i okitili ih žitnim vijencem, a potom su se uputili na gradski trg, gdje je bio scenski prikaz nekadašnje pogodbe risara, odnosno bandaša i domaćina. Ovdje su predstavljeni i oni najbolji risari, koji su se istaknuli na nedavno održanoj manifestaciji *Takmičenje risara*.

Risari su bunjevačkim kolom otvorili i folklorni dio programa tijekom kojega su nastupila već spomenuta kulturno-umjetnička društva i predstavila se brojnim igrama iz Srbije, Mađarske i Hrvatske.

Petak večer je već desetljećima rezervirana za tamburaše, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor njihovih pratioca, te dodjelu nagrada najboljim aranžerima izloga.

Odmah na početku programa katedralni župnik mons. Stjepan Beretić predstavio je ovogodišnjeg bandaša i bandašicu, a nakon toga Tamburašku večer otvorio je Subotički tamburaški orkestar koji je nastupio pod dirigentskom palicom **Marijane Marki**, a kao vokalni solist s orkestrom je nastupio **Tomislav Vukov**, izvođač svoje autorske pjesme. Subotički tamburaški orkestar ove godine obilježava 45 godina postojanja i djelovanja, te je ovo ujedno bio njihov doprinos Tamburaškoj večeri, odnosno *Dužijanci*.

Uz spomenuti orkestar tijekom večeri su nastupila i dva manja ansambla – *Hajo* i *San*.

Mladi obučeni u svečanu bunjevačku nošnju natjecali su se za ovogodišnje pratiocice bandaša i bandašice, a

Kruna *Dužijance* 2021.

Tema ovogodišnje krune je sv. Josip, budući da je godina posvećena upravo ovome zaštitniku. Krunu je i dosadašnjih godina uradila slamarka **Jozefina Skenderović**, koja iz godine u godinu dokazuje da je rad sa slamom umjetnost ovih prostora.

»U krunu je ugrađen lik sv. Josipa Radnika s Isusom, a okolo je hrvatski pleter budući da je sv. Josip zaštitnik svih Hrvata, pa tako i nas bunjevačkih Hrvata«, pojasnila je Skenderović i dodala kako su oko krune razni ukrasi od žita, kao i »dijamanti« napravljeni od slame.

stručni žiri imao je zadatak odabrati one *najlipče*. Ocjenjivao se stas, nošnja, hod, usklađenost, autentičnost nošnje i kompletni dojam. Za treći par izabrani su: **Josipa Kujundžić** i **Miroslav Hampelić**, drugi pratioci bili su **Mila Kujundžić** i **Matej Katić**, a *najlipči* pratioci bandaša i bandašice, po odluci žirija, su bili **Milica Vojnić Hajduk** i **Luka Sudarević**.

Već desetljećima unazad izlozi u gradu se ukrašavaju u duhu *Dužijance* i tako najavljuju njen skori dolazak. Za sve to potrebno je volje i truda pojedinaca, a Organizacijski odbor *Dužijance* je i ove godine nagradio najbolje, odnosno najljepše ukrašeni izlog: treće mjesto pripalo je **Ani Jaramazović**, **Olgi Kiš** i **Evi Aroksalaši**. Drugo mjesto osvojile su **Slavica Temunović** i **Marina Piuković**, dok je za najljepši izlog proglašen rad **Zorice Ivković**.

Tijekom sva tri dana na gradskom trgu bili je prodajna izložba rukotvorina, starih zanata i drugih prikladnih proizvoda, kao i gastronomska ponuda, te su tako posjetitelji mogli uživati u razgledanju, pa i kupovanju suvenira ili pojedinih odjevnih ili obuvnih predmeta.

Dužijanica se »seli« u Baji

Bandaš Danijel i bandašica Kristina prokomentirali su kako su izuzetno zadovoljni kako je sve prošlo i da im je bila iznimna čast biti bandašom, odnosno bandašicom. Sve obveze su odradili s osmjehom na licu, a najteži dio bilo je:

»Čišćenje žita. Ne zbog težine posla nego smo svaki dan, tjedan dana trebali okupiti ekipu mladih i djece koji su željeli pomoći, a uz to je malo onih koji su znali plesti vijence«, kaže bandaš, a bandašica se nadovezala: »Naučila sam i sama plesti vijence, ali je nemoguće da sve

sama ispletem. Zato nam je to bio najteži zadatak. Ali na kraju se te sitne stvari zaborave, jer je sve drugo izuzetno lijepo. I mi smo uživali«.

Ovogodišnju *Dužijancu* je prokomentirao i direktor UBH *Dužijance* Marinko Piuković:

»Mislim da je sve proteklo u najboljem redu. Imali smo dobru suradnju s Gradom i gradonačelnikom Subotice. Gospodin Bakić je bio susretljiv i dao nam je mogućnost da se u zajedništvu može organizirati i ovogodišnja *Dužijanica*. Imali smo predivan nastup glazbenika na svetoj misi koji su upotpunili ugođaj *Dužijance* i samim time smo dobili jednu višu dimenziju i

kulturnu i duhovnu. Također, moram spomenuti članove HKC-a *Bunjevačko kolo* koji su svojim članstvom odskočili s daleko najviše sudionika i to na više segmenata povorke«, istaknuo je Piuković i najavio kako za Organizacijski odbor nema pauze nego se *Dužijanica* »seli« u Baji.

»Nakon *Dužijance u Zagrebu* 2018. godine, želimo je prezentirati i među svojim narodom u Baji u Mađarskoj, gdje planiramo predstaviti kompletnu *Dužijancu*, i u duhovnom, kulturnom i tradicijskom smislu. Tako će se *Dužijanica u Baji* održati tijekom vikenda koji je pred nama. Program počinje u subotu, 14. kolovoza, otvorenjem izložbe fotografija na temu *Bunjevačka nošnja, ris i dužijanica* u 17.30 sati, a nakon toga u 20 sati slijedi *Risarska pogodba* i *Folklorna večer*. Misa zahvalnica bit će slavljenja u nedjelju, 15. kolovoza u crkvi sv. Antuna Padovanskog u 10.30 sati, a nakon toga uslijedit će povorka kroz središte grada te predaja kruha gradonačelnici Baje. 'Krunu' *Dužijance* subotički bandaš i bandašica poklonit će Hrvatskoj manjinskoj samoupravi Baje na trajno čuvanje.«

Ž. Vukov

Prijedlog za Nacionalno vijeće za kulturu

Sporan način izbora

Od 23 nacionalna vijeća u glasovanju sudjelovalo 10, a prijedlog da Suzana Kujundžić-Ostojić bude predložena za Nacionalno vijeće za kulturu podržalo je sedam nacionalnih vijeća

Ministarstvo kulture i informiranja uputilo je 30. srpnja Narodnoj skupštini Srbije prijedlog članova za Nacionalno vijeće za kulturu. Među predloženim članovima su i **András Urbán** i **Suzana Kujundžić-Ostojić**, kao prijedlozi nacionalnih vijeća. Međutim, za Hrvatsko nacionalno vijeće sporna je procedura oko izbora Suzane Kujundžić-Ostojić, koja, za razliku od Andrása Urbána, nije izabrana na sjednici Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina već je izbor obavljen tako što su nacionalna vijeća glasovala putem elektroničke pošte, a prijedlog je Ministarstvu kulture dostavljen bez da su prije toga nacionalna vijeća obaviještena o tome tko je glasovao i kakav je ishod glasovanja.

Elektronička pošta za glasovanje

Prema riječima Međunarodnog tajnika HNV-a **Darka Baštovanovića** Koordinacija je na sjednici, koja je održana online, predložila u Nacionalno vijeće za kulturu Andrása Urbána (kandidat mađarske nacionalne zajednice), a drugi usuglašeni prijedlog na toj sjednici bio je predstavnik makedonske zajednice. Ti prijedlozi su i upućeni Ministarstvu kulture i informiranja. Kako ističe Baštovanović, kandidate je imalo nekoliko nacionalnih vijeća, među njima i HNV, a među imenima o kojima se raspravljalo na Koordinaciji nije bilo Suzane Kujundžić-Ostojić. Nakon toga Ministarstvo traži od Koordinacije novi prijedlog koji mora biti usuglašen sa Zakonom o kulturi prema kome se mora poštovati princip rodne ravnopravnosti. Rok za dostavljanje novog prijedloga bio je tek nekoliko sati.

»Predsjedavajući **Borče Veličkovski** kazao je kako sjednice Koordinacije neće biti, čak ni online, zbog kratkog roka već da se nacionalna vijeća o prijedlozima izjasne mailom. Kako je tko od nacionalnih vijeća glasovao nismo vidjeli, što je ponovno kršenje procedura, da bi na kraju u Ministarstvo bilo upućeno da je prijedlog Koordinacije Suzana Kujundžić-Ostojić«, kaže Baštovanović.

Rezultati glasanja naknadno

Predsjedavajući Koordinacije Borče Veličkovski objašnjava u razgovoru za *Hrvatsku riječ* da je zbog roka, koji je bio kraći od 24 sata, nemoguće bilo organizirati sjed-

nicu, pa je predložio da nacionalna vijeća pošalju svoje prijedloge za članicu Vijeća za kulturu, a da Koordinacija nakon toga prikupi prijedloge koje će prosljediti svim vijećima s molbom da se izjasne koju kandidatkinju podržavaju. »Prijedloge za članicu Vijeća poslali su rusinski – **Marija Tot**, bunjevački – Suzana Kujundžić-Ostojić i crnogorsko nacionalno vijeće – **Silvana Baletić**. U danom roku izjasnilo se 10 nacionalnih vijeća od kojih je 7 podržalo predstavnicu Bunjevačkog nacionalnog vijeća, dva Rusinskog i jedno nacionalno vijeće predstavnicu Crnogorskog nacionalnog vijeća, te je u skladu s tim predsjedavajući Koordinacije dostavio prijedlog Ministarstvu da se za članicu Vijeća za kulturu imenuje Suzana Kujundžić-Ostojić«, navodi se u pisanom odgovoru predsjedavajućeg Koordinacije. On je u razgovoru potvrdio da nacionalna vijeća nisu dobila informaciju o rezultatima glasovanja, jer će zapisnik o tome tek biti sačinjen.

Darko Baštovanović podsjeća da je princip glasovanja većinom, ali i da je Koordinacija uvela moment kvoruma, što znači da legitimitet odluka postoji samo ukoliko su nazočna sva nacionalna vijeća, što je u ovom slučaju očigledno izostalo. HNV će inzistirati da se na sljedećoj sjednici Koordinacije dostave podaci o glasovanju – tko je glasovao i kakvi su rezultati.

U ovom slučaju od 23 nacionalna vijeća glasalo je samo 10, odnosno sedam za Suzanu Kujundžić-Ostojić.

Ograničen mandat

Ministarstvo kulture i informiranja uputilo je Narodnoj Narodnoj skupštini Srbije prijedlog članova za Nacionalno vijeće za kulturu. Predloženi kandidati su: **Zoran Vapa** (Republički zavod za zaštitu spomenika kulture), **Željko Marković** (Državni arhiv Srbije), **Goran Vasić** (Narodni muzej Srbije) **Vladimir Pištalo** (Narodna biblioteka Srbije), **Nebojša Kundačina** (Narodno pozorište u Beogradu), **Nevena Daković** (Jugoslovenska kinoteka) **Ivan Jevtić** (SANU – Odeljenje umetnosti), **Zlata Bojović** (SANU – Odeljenje jezika i književnosti), **Isidora Bjelaković** (Matica srpska), **András Urbán** i **Suzana Kujundžić-Ostojić** s liste nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Rad ovog vijeća ograničen je na mandat aktualne Vlade Srbije.

Z. V.

Stipan Jaramazović, jedan od osnivača i počasni član Subotičkog tamburaškog orkestra

Život uz i za tamburu

Intervju vodila: Ivana Petrekanić Sič

član STO-a i dalje redovito sudjeluje na njegovim probama ne samo kao stručna, već i kao prijateljska podrška. U povodu ovog značajnog jubileja, razgovaramo s jednim od, bit ću slobodna reći, možda i najboljih poznavatelja tambure, odnosno sviranja ovog instrumenta na ovim našim prostorima.

► **Koje je Vaše prvo sjećanje na tamburu i kako je izgledao Vaš glazbeni put do osnivanja STO-a?**

Tambura me je jako zanimala još od predškolskog doba, a moje prvo sjećanje na nju je kad sam bio s mamom u susjedstvu gledati svatove. Budući da sam bio jako mali i nisam ništa vidio, stavili su me na ruđu od nekog fijakera, a kad smo se vratili kući i kad su me pitali što sam vidio, ja sam rekao – vidio sam tamburaše. Kada je u petom razredu osnovne škole profesor **Antun Katančić** raspisao u školi oglas za formiranje tamburaške sekcije u okviru OKUD-a *Mladost*, bio sam među prvima i među

najmlađima (11 i pol godina) koji su se prijavili, a to je bilo 1959. godine i moj prvi učitelj tambure bio je **Lazo Malagurski**. Tu sam bio sve dok nisam krenuo na studije. Kada je u Muzičkoj školi '62. godine otvoren odsjek tambure, upisao sam se tamo po preporuci čika Laze i završio sam četiri razreda, koliko je u to vrijeme i postojalo, odnosno koliko je tada trajala niža Muzička škola za tamburu. Nakon toga sam upisao klarinet, koji sam svirao tri-četiri godine i stekao sam uvjet da idem u srednju Muzičku, među-

Subotički tamburaški orkestar (STO) osnovan je prije 45 godina, a tu svoju značajnu obljetnicu obilježio je u lipnju na sceni *Jadran* Narodnog kazališta Subotica, koncertom pod nazivom *Virtuozna tambura*. Iza ovog orkestra ogroman je broj uspješnih koncerata i turneja, osvojenih nagrada, a za sve to, kao i za samo njegovo postojanje, zaslužan je jedan od njegovih osnivača **Stipan Jaramazović**. Njegova ljubav prema tamburi rodila se od trenutka kada ju je prvi put ugledao u jednim svatovima kao dijete, a traje do današnjih dana kada, kao počasni

Kako bismo poboljšali i napravili razliku u zvuku i bojama instrumenta, odnosno orkestra, potrudili smo se da razmišljamo onako kako su prije nas razmišljali npr. violinisti. To je bio jedan od procesa na kojem sam tragao, na neki način moja ideja i nešto na čemu radimo unatrag oko 15 godina, kako proširiti boje zvuka orkestra * Subotički tamburaški orkestar je sve vrijeme smatrao da je jako dobro i potrebno surađivati s drugim orkestrima, pogotovo tamo gdje je tamburaštvo razvijeno, a to je naravno u Hrvatskoj. Surađivali smo s orkestrom iz Slavonskog Broda, a bogatu i višegodišnju suradnju imamo s orkestrom Muzičke škole u Križevcima * Ako s daljnjim propagiranjem tambure budemo uporni, a na tome ne može raditi samo STO, to mora biti čitav tamburaški pokret; ako to donese neke plodove, budućnost tamburaške glazbe može biti vrlo svijetla zato što je to autentična pojava i kao takva zaslužuje svaku pažnju

tim, budući da mi je to uz gimnaziju bilo previše naporno, završio sam samo prvi razred u toj srednjoj. Tu se završilo moje glazbeno školovanje, a sve ostalo što znam je na principu samoučenja.

► **S kojom idejom i na čiju inicijativu je tog 6. studenog 1976. godine osnovan STO?**

Kada sam se iz Beograda vratio sa studija u Suboticu, tu je djelovao jedino tamburaški orkestar pri *Bunjevačkom kolu*. To moje prijatelje **Peru Ušumovića**, **Ivicu Vidakovića**, s kojima sam se često sastajao, i mene, nije zadovoljilo. Na tim susretima se rodila ideja da napravimo jedan tamburaški orkestar, a naš prvi plan, koji važi i do danas, bio je da sviramo sve – od narodnih *pisama* koje smatramo izvornom tamburaškom literaturom, potom transkripcija iz ozbiljne muzike, transkripcija iz svih drugih muzičkih žanrova, prije svega popularne (evergreen) muzike, znači da sve to bude na našem repertoaru, ali izvedeno na vrhunski način. Naš je plan bio da to odmah bude veliki orkestar i na samom početku bilo nas je 15-16. Prvobitno nismo razmišljali o registraciji, statutu i prva zamisao je bila da se zovemo Tamburaški orkestar *Tumbas Pere Hajo*. Međutim, kada smo prvi put trebali sudjelovati na Općinskoj smotri, trebalo se to regulirati. U to vrijeme, da bi se mogao registrirati, morala se tražiti neka vrsta suglasnosti od Soc-saveza (Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije). Naš prijedlog da budemo orkestar *Tumbas Pere Hajo* nije prošao, jer, kako nam je rečeno, to je »mirisalo« na nacionalizam. Predložili su nam da se zovemo Gradski orkestar, što nam se nije svidjelo, i onda sam predložio da se zovemo Subotički tamburaški orkestar.

► **Od samog osnutka pa sve do 2011. u STO-u ste bili koncert majstor, a potom do 2014. dirigent. Što podrazumijeva uloga koncert majstora?**

Za koncert majstora bi se uvjetno moglo kazati da je prvi među jednakima u orkestru. Kad dirigent želi provesti neku svoju ideju, prvo je iznosi koncert majstoru, koji potom mora pokazati dirigentu i cijelom orkestru na koji način da se to svira. Druga njegova uloga je da prvi reagira na znake dirigenta, da svojim sviranjem povuče ostale čla-

nove orkestra, kako bi sve to kao cjelina bilo na potrebnoj umjetničkoj razini. Koncert majstor kao i svaki član orkestra svira svoj instrument, a dirigent svira u orkestar, odnosno njegov instrument je orkestar. Dirigent sam postao silom prilika. Kada je te 2011. **Zoran Mulić** prestao raditi s nama, a cjelokupan naš repertoar je bio predviđen za rad s dirigentom, odlučio sam privremeno preuzeti tu ulogu. To je trajalo tri godine, odnosno dok **Marijana Marki** (sadašnja dirigentica) nije završila studije na Muzičkoj akademiji u Novom Sadu. Kad se vratila u Suboticu, bilo mi je logično da to preuzme ona jer je potekla iz ovog orkestra, a i školovanja je od mene.

► **Na Vašu su se inicijativu u orkestar, tj. glede načina sviranja tambure, počele uvoditi nove tehnike dobijanja tona, a također ste i jedan od začetnika uvođenja tambure u muzičke škole.**

U okviru tamburaških tehnika imamo onu standardnu staru tehniku kojom se svira i to je ona koju zovemo ordinario i kod svakog instrumenta postoji ovakav način sviranja. Kako bismo poboljšali i napravili razliku u zvuku i bojama instrumenta, odnosno orkestra, potrudili smo se da razmišljamo onako kako su prije nas razmišljali npr. violinisti. Sjetili smo se da ne moramo stalno tremolovati žicu, možemo je samo kuckati, pa to na orkestru uvjetno zovemo klavirski način sviranja (udariš ton i držiš ga da traje kao kad se udari dirka klavira). Nakon toga smo počeli čupkati žicu, poput gitarista, pa smo dobili neku drugu boju. Onda smo počeli razmišljati kako da napravimo picikato, koji u doslovnom prijevodu znači prstom, ali naš picikato nije prstom, već ima značenje da zvuči isto kao violinski picikato. To je bio jedan od procesa na kojem sam tragao, na neki način moja ideja i nešto na čemu radimo unatrag oko 15 godina, kako proširiti boje zvuka orkestra. Te tehnike smo utanačili, s tim da one nisu često u upotrebi, jer to treba shvatiti kao izuzetak, što mu dođe kao začim u jelu. To su izuzeci koji u stvari krase ukupno djelo, jer ga čine raznovrsnijim pa tako i zanimljivijim za slušanje, jer se ima dojam da se mijenju instrumenti, odnosno da ih ima više različitih u orkestru. Tambura je prvi put ušla u

Muzičku školu 1962. godine. To je tada bio, kao što sam već rekao, četverogodišnji tečaj, što je bilo kraće u odnosu na druge instrumente. Kasnije, negdje '90-ih godina, razgovarao sam s ljudima iz Ministarstva prosvjete i jedan od rezultata tih razgovora bilo je otvaranje odsjeka tambure u Srednjoj muzičkoj školi u Subotici. U prvoj godini smo već imali kandidata, to je bila današnja profesorica **Krisztina Csikós**. Na žalost, u Muzičkoj školi je onda otvorena samo škola za primu i škola za basprimu, a škola za ostale instrumente koji su potrebni u tamburaškom orkestru nije bilo i siguran sam da je sad vrijeme da se za njih osmisli program.

► **Nebrojeno je uspješnih koncerata i turneja, kao i nagrada u ovih 45 godina. Izdvojite nam nešto o toga, nešto na što ste posebno ponosni.**

Što se tiče turneja, orkestar najbolje pamti one u Španjolskoj i po Izraelu. Kada govorimo o pojedinačnim nastupima, tu svakako treba izdvojiti onaj na Omladinskom festivalu u Belgiji, gdje smo dobili prvu nagradu sa svim pohvalama (99 i nešto poena od 100 mogućih) i gdje je bila europska, a može se reći i svjetska konkurencija. Također, na Festivalu tamburaške glazbe koji se održavao u Osijeku smo u više navrata dobijali zlatnu plaketu *Paje Kolarića* kao najbolji orkestar. Tu je još puno uspješnih nastupa, u 40 godina ih ima preko tisuću, najnovije nisam brojao, ali moguće da ih je do sada bilo oko 1.500. Od njih bi se još puno nastupa moglo spomenuti, ali o tome bi se mogla napisati cijela knjiga. Kada govorimo o nagradama, spomenut ću još Oktobarsku nagradu grada Subotice, nagradu SIZ-a kulture Vojvodine koje je dobio orkestar. Ja sam dobio nagradu *Dr. Ferenc Bodrogyári*, Zlatnu značku Kulturno-prosvetne zajednice Srbije, a zaslugom u radu ovog orkestar za 2001. godinu dobitnik sam priznanja Počasni građanin grada Subotice.

► **Imate dugogodišnju i uspješnu suradnju i s pojedinim tamburaškim orkestrima iz Hrvatske.**

Subotički tamburaški orkestar je sve vrijeme smatrao da je jako dobro i potrebno surađivati s drugim orkestrima, pogotovo tamo gdje je tamburaštvo razvijeno, a to je naravno u Hrvatskoj. Surađivali smo s orkestrom iz Slavenskog Broda, a bogatu i višegodišnju suradnju imamo s orkestrom Muzičke škole u Križevcima. Bili smo kod njih dva puta, oni kod nas jednom, trebali su doći i prošle godine što se nije dogodilo zbog korone, ali se nadam da ćemo ih uskoro moći ugostiti. Veoma lijepo sam surađivao, a sada to čini Marijana, s njihovim dirigentom **Igorom Kudeljnjakom**.

Razmjenjujemo note, diskutiramo o načinu sviranja, to su stvari kojima se međusobno dopunjujemo. Ta suradnja je izuzetno dobra za obje strane, dobra je kao motivacijski element za rad orkestra, za razmjenu iskustava kako dirigenata tako i članova orkestra, i u svakom slučaju pridonosi razvoju tamburaške glazbe na globalnom nivou.

► **Od 2012. dirigentsku palicu u STO-u preuzima Marijana Marki, no to nije značilo Vaše povlačenje iz života orkestra, već samo da ste prisutni tu u nekoj drugoj ulozi. Kojoj?**

Te godine sam prestao biti aktivan svirač. Priredio sam koncert u povodu 50 godina mog sviranja i poslije tog sam osjetio da je došlo vrijeme da se polako povučem. Mnogi

su me pitali zašto sam prestao aktivno svirati? Puno je razloga bilo za to. Prvo, ruke mi više nisu kao kad sam bio mlad, glava mi nije više kao kad sam bio mlad i procijenio sam da je vrijeme da prepustim mjesto mladima. Također, razlika u godinama između mene i ostalih članova orkestra je bila tako velika da to nije bilo »lipo za vidjeti«. A moramo razmišljati i o tome da kad se orkestar negdje pojavi da to bude lijepo i za čuti i za vidjeti. Svega tog sam bio svjestan i bez nekih posebnih trauma sâm sam to inicirao. Sada sam u orkestru prisutan s pisanjem aranžmana, s raznim drugim pomoćima koje mogu pružiti, recimo oko organizacije nastupa, što sam i prije radio, ali sam se toga zasitio i to ne volim raditi jer imam običaj kazati da je to posao koji ako dobro uradiš, nitko to ne primjećuje, a ako nešto nije dobro, onda se to odmah primijeti. I dalje dolazim na probe, na kojima sam kao neki supervizor, sugeriram gdje što treba uraditi i želim pomoći koliko kod mogu.

► **Imate kći Sonju i sina Nikolu koji su, u glazbenom smislu, povukli na Vas. Sa Sonjom ste do sada izdali četiri udžbenika, a u pripremi je peti.**

Sonja i Nikola su od malena na neki način bili predodređeni da trebaju svirati. Moram priznati da je tu veliku ulogu odigrala moja supruga **Jelena** koja se u tom smislu mnogo više pozabavila s njima dok su bili mali. Od predškolskog doba do danas razvili su se do vrhunskih svirača. Nikola ima svoj bend *Ravnicu* s kojim nastupa i mogu reći da je on jedan od vodećih basprimaša u Vojvodini i da njegovo sviranje ne zaostaje za onim najprofesionalnijim. Sonja je završila Muzičku akademiju, sada radi u Muzičkoj školi, a u STO-u je bila dirigentica na mjestu Marijane Marki tijekom njenog roditeljskog odsustva. Što se tiče udžbenika, zacrtao sam sebi zadatak da ću kad prestanem svirati i kad odem u mirovinu, što se dogodilo nekako istodobno, napisati školu za sve instrumente u tamburaškom orkestru, budući da od '82. do danas imam iskustva u obuci djece. Sonja, koja ima oko 15 godina takvog iskustva, u ovom mi je poslu bila desna ruka. Zajedničkim snagama smo birali koje ćemo vježbe staviti i kako ćemo postaviti tu knjigu. Prvo smo izdali Školu tambure za primu, potom Školu tambure za basprimu, školu za čelo, školu za e-basprimu. Posljednje što smo uradili je Škola tambure za kontru, koja je dvostruko obimnija od ostalih, i koja još nije tiskana jer čekam da netko odobri sredstva za štampu. Trenutno je u radu, odnosno gotova je jedna trećina škole za bas. Ove knjige se prvenstveno koriste u STO-u, odnosno služe onima koji se upišu u orkestar da uče iz njih. U muzičkim školama svi profesori misle da sve znaju i da im ne treba nikakva pomoć sa strane. Istina, neki koriste ove knjige kao pomoćnu literaturu, odnosno uzimaju vježbe iz njih, ali njihova zastupljenost u muzičkim školama je, iz meni neshvatljivih razloga, relativno mala, unatoč tome što su ušle u *Službeni glasnik RS – Prosvjetni glasnik*.

► **Kako gledate na školovanje tamburaša u muzičkim školama u Srbiji?**

Prvo moram pozdraviti što se tambura izučava u muzičkim školama u Srbiji kao ravnopravan instrument sa svim drugim. Međutim, kao najmlađi instrument koji je ušao u muzičku školu, tu postoje određeni problemi. Prvo, ima-

mo dva nastavnika tambure koji su došli iz Rusije i koji su učili dombru, i ne znam kojim putevima i kanalima su uspjeli dobiti atest da mogu raditi kao profesori tambure. Oni tamburu tretiraju kao dombru, sviraju je na način kao da je dombra, i ta tambura zvuči kao dombra, i to više nije tambura. To je jedan problem kojem se žestoko protivim, jer smatram da tambura treba ostati tambura. Drugi problem je taj što manje-više po školama radi prva generacija nastavnika tambure, koji su većinom završili srednju muzičku školu i Muzičku akademiju, no osobno nisam zadovoljan kvalitetom koju oni proizvode. Naime, kad odem na njihove priredbe, natjecanja, uočim jako puno grešaka, ne u interpretaciji, već čisto tehničke prirode (potezi dolje-gore, prstored lijeve ruke). To nije dobro, jer se loše znanje prenosi s jednog učenika na drugog i taj učenik kad završi Akademiju postaje profesor i poslije svoju djecu uči tako nakaradno. Međutim, svi oni smatraju da to jako dobro rade i nisu otvoreni za konzultacije i za poboljšanje toga, kao što je recimo situacija u Hrvatskoj. Odlazim tamo na seminare njihovih pedagoga tambure i moram reći da su mnogo otvoreniji i skloniji da čuju druga iskustva, za razliku od ovih u Srbiji koji se, ako ćemo iskreno, ni ne saštaju. Očekivao sam da će to biti drukčije i zato sam, među ostalim, napisao ove udžbenike u kojima su dani odgovori na te nedostatke. No, plašim se da će jako puno vremena trebati da neke stvari budu usvojene kod svih.

► **Kao netko tko je 63 godine aktivno prisutan u tamburaškom svijetu, kako bi ste ga ocijenili?**

To mora biti jedna globalna ocjena, jer je u pitanju jako dug period. Moram reći da je tamburaška glazba ostvarila izuzetan napredak. Napravila je veliki korak od narodnih pjesama do avangardne muzike koja se danas svira. U tome vidim malo zrno onoga što sam i sâm pridonio tome i gdje smo mi ponekad bili, da tako nazovem, lučonoše novih ideja koje su poslije prihvaćali i drugi. To mi je jako drago. Nije mi drago zbog dijela koji se tiče školstva, što sam već spomenuo, i tu očekujem da se mnogo stvari poboljša. Treba još jako puno raditi na tome da tambura postane ono što zaslužuje, kako u pogledu ujednačavanja tehnike sviranja tako i glede aranžiranja za tambure, jer još uvijek imate situacije da se pravi aranžman kao da je u pitanju mali sastav. Pored svega toga načinjeni su ogromni koraci u repertoaru, u tehnici sviranja, jer ono što djeca i mladi danas sviraju, u vrijeme kada sam ja bio njihovih godina, nije se tako sviralo i nikom nije padalo na pamet da se uhvati s tim u koštac jer se smatralo da je to nemoguće. Smatram da bi budućnost STO-a, kao i svih drugih orkestarâ, mogla biti vrlo svijetla. Mogla bi biti svijetla zato što je to autentična pojava i kao takva zaslužuje svaku pažnju. Sad je sve na ljudskom faktoru koji ne mogu procijeniti. Danas imamo manji broj učenika u Muzičkoj školi, pa tako i članova u STO-u nego prije, prije svega zbog drugih interesiranja (interneta, telefona itd.). Ako s daljnjim propagiranjem tambure budemo uporni, a na tome ne može raditi samo Subotički tamburaški orkestar, to mora biti čitav tamburaški pokret, o čemu sam imao jedno izlaganje u okviru Svjetske tamburaške asocijacije, ako to donese neke plodove, budućnost tamburaške glazbe može biti vrlo svijetla.

Dvorac Trakošćan

Jedno od žarišta turističke ponude Hrvatske

Kulturno dobro Dvor Trakošćan se sastoji od dvorca, građevina uz dvorac, perivoja i dijela park šume s jezerom i danas je u državnom vlasništvu

Dvorac Trakošćan nalazi se u Hrvatskom zagorju, 23 km sjeveroistočno od Krapine. S oko 40.000 posjetitelja godišnje jedan je od najposjećenijih dvoraca u Hrvatskoj. Dvorac je podignut u 13. stoljeću, kao manja tvrđava u sistemu utvrđenja Zagorske kneževine. U osnovi dvorca prepoznatljive su karakteristike jednostavnih romaničkih kaštela 12. i 13. stoljeća. Od mnogobrojnih feudalnih gospodara se ističu **Celjski, Jan Vitovec, Korvini**, a nakon raspada Zagorske kneževine, kao posebno vlastelinstvo uživaju ga **Gulaji**, a od 1568. godine **Draškovići**. Dvorac je više puta proširivan i dograđivan.

»Dvorac Trakošćan je smješten na krajnjem sjeverozapadu Hrvatske, okolne gore kao što je Macelj na sjeveru, Ravna gora na istoku, Ivančica na jugu te Strahinčica na zapadu uvjetovali su brežuljkasti teren. Na jednom stožastom stjenovitom brdu smjestio se trakošćanski dvorac do kojeg se posjetitelji uspinju drvenim stepenicama ili spiralnom stazom. Do samog Trakošćana dolazi se cestom koja vodi na granični prijelaz sa Slovenijom«, kaže viši kustos u muzeju Dvor Trakošćan, profesor povijesti i povijesti umjetnosti **Ivan Mravlinčić** i naglašava kako je »Trakošćan oduvijek bio atraktivno mjesto za posjetitelje, jedno od žarišta u turističkoj ponudi i privlačno izletišta čiste i netaknute prirode«.

»Atrakcija smo koja ima intenzivnu aktivnost te neprekidnu posjećenost tijekom cijele godine. Jedan smo od najposjećenijih muzeja u Hrvatskoj, dok u samoj kategoriji dvorca svakako imamo najviše posjetitelja«, kaže on.

Vlastelinski zamak

S Ivanom Mravlinčićem smo razgovali o tome kada je dvor podignut, je li dograđivan i obnavljan i tko su bili gospodari ovog dvorca-utvrde?

»Najstariji slojevi dvorca sežu u 13. stoljeće, kad je to bio tipičan srednjovjekovni burg obrambene namjene.

Tko ga je dao izgraditi i tko su bili prvi vlasnici nemamo podataka. U prvoj polovici 15. stoljeća, pripadao je grofovima Celjskim, zatim mijenja nekoliko vlasnika, da bi u drugoj polovici 16. stoljeća, došao u posjed Draškovića, koji će ga zadržati sve do kraja 2. svjetskog rata. Draškovići su velikaška obitelj koja je svojom društvenom djelatnošću značajno utjecala na historijska zbivanja u Hrvatskoj. Vlastelinski zamak u Trakošćanu bio je sjedište posjeda, te je, osim za stanovanje vlasnika, imao gospodarsku i upravnu funkciju«, kaže Ivan i navodi kako su u slojevima samog dvorca prisutne razne građevinske faze.

»Njegova višestoljetna uloga bila je fortifikacijskog karaktera i u tom duhu provedene su dosljedne, funkcionalne obnove. Značajnije se dograđuje krajem 16. stoljeća,

kada je utvrda pojačana velikim bočnim kulama, a njena je namjena obrana od vatrenog oružja. Slabljenjem ratnih sukoba dvorac gubi obrambenu ulogu i počinje propadati, ali ga polovicom 19. stoljeća vlasnici obnavljaju. Trakošćan dobiva oblik u kojem ga danas poznajemo, u jednom od prvih restauratorskih zahvata u Hrvatskoj dvorac je obnovljen u neogotičkom stilu. Time nije samo izmijenio vanjski lik nego i definitivno prekinuo s petstoljetnom obrambenom funkcijom, sam dvorac historičkim preoblikovanjem dobiva rezidencijalni karakter.«

Velikaški život kroz povijest Trakošćana

S Ivanom smo razgovarali i o tome kada je osnovan muzej u ovom dvorcu i u čijem je vlasništvu.

»Kulturno dobro Dvor Trakošćan se sastoji od dvorca, građevina uz dvorac, perivoja i dijela park šume s jezerom i danas je u državnom vlasništvu. Danas nije samo spomenik graditeljstva i muzej nego je također spomenik prirode i perivojne kulture, te gospodarsko-ladanjska cjelina važna za kulturu i povijest Hrvatske. Od 1954. dvorac postaje muzej sa stalnim postavom, koji je izložen ambijentalno u izvornoj funkciji. Osnutkom muzeja, dvorac se obnavlja u historijskom duhu, obnova se oslanja na povijesnu i estetsku koncepciju razdoblja iz polovice 19. stoljeća, ali se istodobno s pažnjom prilazi pojednostima iz ranijih razdoblja«, kaže Ivan i navodi što posjetitelji sve mogu vidjeti.

»Trakošćanski dvorac je danas jedan od rijetkih objekata u Hrvatskoj sa sačuvanom vlastitom građom, povijesno usko vezanom uz arhitektonski okvir i život njegovih vlasnika. Muzej posjeduje vrijednu muzejsku građu iz razdoblja renesanse do historicizma, sačinjenu od vrijednih zbirki slika, namještaja, oružja i drugih predmeta, koji su stalno izloženi u originalnim prostornim cjelinama koje prezentiraju velikaški život kroz povijest Trakošćana i obitelji Drašković. U cilju višeslojnog iščitavanja povijesno-kulturnih, arhitektonsko-urbanističkih i umjetničkih vrijednosti stalni postav prostorno je organiziran kao kružno kretanje posjetitelja kroz dvorac.«

Ivan kaže kako se muzejski postav prostire na više razina dvorca.

»Na samom ulazu nalazi se dvorska tamnica. Do visokog prizemlja dolazi se kroz prostranu južnu terasu, u tom dijelu uređene su velike dvorane društvenog i svečanog karaktera, lovačka i viteška dvorana, knjižnica te dvorana portreta. Prvi kat je najudobnije uređen, jer je služio stanovanju vlasnika stoga ga sačinjavaju prostorije kao što su blagovaonica, spavaća soba, saloni, slikarski atelje grofice **Julijane Erdődy Drašković** i druge. Na dijelu tog kata, u nekadašnjim prostorijama za poslugu, izložbene su teme koje se pobliže odnose na povijest Trakošćana, građevinski razvoj te se u zasebnoj

prostoriji govori o Draškovićima kao pionirima fotografije u Hrvatskoj. Iz tog prostora omogućen je posjetiteljima izlazak na terasu iz koje se pruža predivan pogled na okolicu. Prostorije drugog kata jednostavnije su uređene, služile su kao spavaonice gostima koji su dolazili u posjet. Ovdje je u sobama ambijentalno izložena muzejska građa po stilskim razdobljima: barok, rokoko, klasicizam, bidermajer i neorenesansa. Zatim posjetitelji silaze prema izlazu razgledavajući zbirku oružja te kuhinju.«

Parkovna arhitektura i šetnica

Uz sam dvorac Trakošćan veoma je atraktivan i parkovni okoliš. Šuma oko jezera te uređeni prostor parka zaštićeni su i očuvani dijelovi nekadašnjeg velikog grofovskog imanja koji tvore povijesnu i prirodnu cjelinu.

»Park-šuma obiluje raznolikom florom i faunom: bogatstvo vegetacije zajedno s jezerom čini skladno hortikulturalno okruženje. U drugoj polovici 19. stoljeća preuređuje se neposredno okruženje dvorca tako što nastaje planski uređen park, odnosno romantičarski perivoj koji oponaša prirodu i daje prividnu spontanost u organizaciji prostornih dijelova. Tada nastaje i trakošćansko jezero, koje od samog nastanka ima dvojaku funkciju – gospodarsku, kao ribnjak, te estetsku, kao dekorativni element uobičajen u romantičarskoj parkovnoj arhitekturi. Poučna staza oko trakošćanskog jezera nosi naziv Put vila. Šetnica je duga oko pet kilometara i uz laganu šetnju može se razgledati za dva sata. Obuhvaća dvadeset informativno-edukativnih točaka koje daju opće podatke o prirodnim vrijednostima i zanimljivostima područja, dok su Ribarska kućica na jezeru i njeno okruženje namijenjeni predahu za vrijeme obilaska«, kaže Ivan Mravlinčić i navodi kako osim posjeta muzeju gosti mogu u galerijskom prostoru razgledati povremene izložbe, a također se organiziraju i koncerti te druge manifestacije.

»U podnožju dvorca je trg tradicijskih obrta, gdje posjetitelji mogu kupiti domaće proizvode te suvenirnica i restoran. Ako želite ostati duže vrijeme, u blizini je hotel. Na jezeru je splav s ugostiteljskom ponudom, također moguć je ribolov te vožnja pedalinama.«

Zvonko Sarić

»Fekete furdo«

U Subotici su bila dva poznata javna kupatila. Jedno je bilo u današnjoj Ulici Dimitrija Tucovića i zvalo se *Fekete* kupatilo, a oni koji su slabije vladali mađarskim jezikom zvali su ga »Fekete furdo«. Sjećam se, jedan naš drugar iz ovog razloga je imao »prdačno ime« (nadimak) Furdo; svi smo ga tako zvali a on se uopće nije ljutio. Drugo je bilo u ugaonoj zgradi Ulice Petra Drapšina i Bledske i zvalo se *Hajzlerovo* kupatilo. Oba kupatila danas su manje (*Fekete*) ili više (*Hajzlerovo*) »povijesne ruine«.

Veliki bazen danas

Nažalost, zasad nisu turističke atrakcije, ali mogu biti ako ih počnemo reklamirati kao »spomenike gradskih gluposti«! *Fekete* se nalazilo na par minuta hoda od mog stana i u njemu sam proveo nedeljno bar dva-tri dana tokom devet godina svoje mladosti. Naime, tu smo trenirali mi mladi i stariji plivači Plivačkog kluba *Spartak*. U *Hajzlerovom* kupatilu, dok je bilo u funkciji, nikad nisam bio mada slušao sam raznorazne priče o njemu. Neke su pomalo bile i pikantne, ali nisam se interesirao za te stvari. Kad je prestalo raditi, uglavnom sam posjećiva instituciju zvanu restoran, koji je, po mom sjećanju, bio izuzetno dobar i, naravno, posjećen. Zgradom sam se prvi put »ozbiljno bavio« kad sam s dvojicom kolega radio istraživački projekt nazvan »Dvorišta Strossmayerove ulice«. Izradili smo tri varijante, svatko od nas po jednu. Nismo predvidjeli rušenje starog tkiva grada, samo revitalizaciju vrijednih objekata, poput *Hajzlerovog* kupatila; otvaranje unutrašnjih dvorišta za

Ostaci tvrđave iz srednjeg vijeka

atraktivne gradske sadržaje (ne stambene višekratnice!), koji bi bili izgrađeni na mjestu šupa, poljskih WC-a, trošnih dvorišnih zgrada. Po dogovoru s naručiteljem, Savjetom za razvoj i uređenje općine Subotica, sve projekte smo predali Zavodu za urbanizam da oni to i službeno ugrade u buduće detaljne projekte. Kasnije, 2007., vidio sam projekt gdje je na mjestu *Hajzlerovog* kupatila predviđena izgradnja četverokatne stambeno-poslovne zgrade s potkrovljem. Na osnovu ovog projekta kupatilo je porušeno.

Kupalište u strogom centru

Fekete kupatilo je imalo i veliko dvorište, koje je bilo uređeno, s lijepo očišanom travom, dječjim igralištem, bilo je i drvenih ležajki za sunčanje. U ljetnim vrelinama nismo morali odlaziti na Palić, imali smo kupalište u najstrožem centru grada. U relativno malom zatvorenom bazenu 20x2 m mogli smo plivati, a koji nisu znali plivati samo se bućnu-

Keramika na zidu malog bazena

ti, jer je početak bazena bio dubok oko pola metara. Često sam tu dolazio ljeti s mamom, na par sati »ljetovati«. Pored velikog »dubokog« bazena, postojao je i jedan manji za neplivače. Praktično, to je bilo namijenjeno da se klijenti kisele u toploj vodi, ali osnovnim školama je služilo kao mjesto za obuku za plivanje, jer su svi obavezno morali naučiti plivati. »Subotica, grad kupatila« bio je naziv izložbe nekolicine foto-umjetnika koja je organizirana 2015. Tu je javnost mogla vidjeti u kakvom jednom stanju su spomenuta kupatila. Imao sam priliku osobno s nekoliko gradskih dužnosnika obići *Fekete*. Poslije smo diskutirali što bismo mogli uraditi, ali čitav prostor je na neki način već bio privatiziran. Znači – ništa!

»Rajski vrt« u centru

Dok sam vršio određenu funkciju u općini, povodom jednog problema (srušio se dio zida) imao sam priliku detaljno obići cijelu zgradu samostana i crkve reda franjevača. Tako sam vidio divan vrt, voćnjak i staklenik u centru grada. Pored staklenika vidio sam nešto od čega mi je zastao dah: vidio sam ostatke srednjovjekovne tvrđave u temeljnom zidu od *Fekete* kupatila! O svom otkriću obavijestio sam tadašnjeg gradonačelnika i direktora Zavoda za zaštitu spomenika, koji je rekao da mu za istraživanje treba manji iznos novca. Gradonačelnik nije želeo ni toliko »riskirati«. Ni danas ne znam zašto.

Mržnja i njene varijante

Vjerujem da ni nakon priopćenja Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) niti nakon službenog izvješća Policijske uprave u Subotici velikoj većini sugrađana nije najjasnije što se točno dogodilo 2. kolovoza u Aleksandrovu kada je došlo do incidenta između pedesetjednogodišnjeg Z. B. i šezdesetogodišnjeg (bez navođenja inicijala) za koji prvi tvrde da je etnički motiviran, a drugi da je riječ o nesporazumu zbog parkiranja. Vjerujem i da su naknadne reakcije koje su uslijedile – posebno ako se u obzir uzme da

su nastale upravo u vrijeme dijametralno suprotnog načina obilježavanja *Oluje* – osim konfuzije, izazvale posve suprotne emocije kod onih koji su ih primili. Vjerujem i da će – ako postupi po prijavi Policijske uprave – Osnovno i Više javno tužiteljstvo navedeni predmet dostaviti Sudu da se tamo konačno utvrdi što se stvarno dogodilo u incidentu za koji se navodi da mu je svjedočilo bar još najmanje četvero osoba, državljana Hrvatske i članova obitelji Z. B.

Vjerujem, također, i u iskrenost riječi gradonačelnika **Stevana Bakića** koji u priopćenju tim povodom kaže kako »nije slika našeg grada i odnosa prema hrvatskoj manjini bilo koji pojedinačni izgređnik koji izgovara nekakve gadosti«. Uostalom, to potvrđuju i riječi iz sljedeće njegove rečenice: »Slika Subotice je *Dužijanica*, koju smo jučer proslavili, gdje je tisuće ljudi nazočilo bez ikakvih incidenata. Gdje su subotički Hrvati izražavali svoju tradiciju i kulturu ponosno i bez ikakvog straha, uz sudjelovanje i potporu najviših čelnika ovoga grada«.

Ne vjerujem, međutim, u ono u što je gradonačelnik uvjeren i što u svom priopćenju ističe na samom početku, a to je da »u našem društvu nema mjesta mržnji i bilo kakvoj diskriminaciji«. Da, jasno je da mržnji i diskriminaciji nema mjesta ni u jednom društvu, da im mjesta ne bi smjelo biti ne samo po slovu zakona nego niti u svijesti ljudi. Pa ona ipak u svakom, pa tako i u našem, društvu itekako postoji. Sva-

kodnevno, recimo, huk tzv. navijača – od kojih jedna grupa veliča **Ratka Mladića** i Srebrenicu, a druga »žutu kuću« i **Alijinu** armiju – s tribina u Novom Pazaru odzvanja diljem ovdašnje javnosti. Svakodnevno se, recimo, na stranica *Informera* – i to za sva vremena, kao neuništivi svjedoci jedne epohe – ispisuju poruke ljubavi u kojima prednjači, naravno, njegov glavni i odgovorni urednik **Dragan J. Vučićević**. Ne treba kopati po *Informeru* u beskrajne dubine, dovoljno je pogledati njegov uvodnik od 6. kolovoza s naslovom *Hrvati, ima li ko da nije ustaša?!* i rečenicu iz lida: »Možda nisu svi Hrvati ustaše, ali ja danas zaista ne znam ni za jednog takvog, ako izuzmemo istoričara **Gorana Šarića**«. Kao vrsni znalac prilika u susjednoj zemlji, Vučićević čitateljima ekskluzivno predočava istinu da Hrvati »decenijama unazad« ustašama postaju već u svojim obiteljima, vrtićima, školama, crkvama..., jer ih tome uče »njihovi roditelji, vaspitači i sveštenici«.

Postoji vjerojatnoća da gradonačelnik Stevan Bakić nije pročitao navedenu Draganovu poslanicu čitateljima, među kojima se zacijelo nalazi i veliki broj Subotičana. Još je veća vjerojatnoća da se gradonačelnik ne bi složio već i s rečenicom u naslovu *Informera* i da bi, samo da izlazi u Subotici, na njega reagirao poput navedenog slučaja s početka, navodeći da sam osobno poznaje Hrvate koji nisu ustaše. Teško je, međutim, povjerovati u to – osim ako nije riječ isključivo o ljudskom uvjerenju i moralnom stavu – da u »našem društvu nema mjesta mržnji i bilo kakvoj diskriminaciji«, jer ga u tome svakodnevno demantiraju tzv. navijači, pojedinačni izgređnici (poput slučaja u Subotici) i draganijvučićevići. Koliko im god, vjerujem da će se i gradonačelnik složiti s ovim, odsustvo ljubavi u svojim javnim (i polujavnim) nastupima bio zajednički imenitelj, toliko među njima ipak postoji suštinska razlika: dok, recimo, široj javnosti nepoznati šezdesetogodišnji sugrađanin iz sada ne u potpunosti utvrđenih razloga to radi »o svom trošku«, iz afekta i uz rizik za snošenje odgovornosti, dotle Vučićević tjedno bez ikakvog straha – a još manje srama ili pak, ne-dajbože, grižnje savjesti – obavlja ritual mentalnog pražnjenja na stranicama svog novinoida, koji se, onako usput, svakodnevno »prelistava« na nekoliko jutarnjih programa televizija s nacionalnom frekvencijom, dodatno na taj način zagađujući javni prostor i u Subotici, trujući ga upravo mržnjom i diskriminacijom. U tom smilu, tako posijana mržnja i diskriminacija mnogo su opasnije od incidenta od 2. kolovoza i na njih bi – i prije HNV-a, policije, gradonačelnika i predsjednika Hrvatskog sabora **Gordana Jandrokovića** – po službenoj dužnosti trebao reagirati javni tužitelj. Kada takvo što bude sastavni dio naše svakodnevice, kada iz javnog govora nestanu tekstovi poput onih u *Informeru*, onda ćemo i o incidentu u Subotici moći govoriti kao izoliranim slučajevima i s pravom tvrditi kako u našem društvu nema mjesta mržnji i diskriminaciji.

Z. R.

Književna večer KD Ivan Antunović

Knjižnica *Ivan Kujundžić* – vrelo zavičajne povijesti

Književna večer koju uoči Dužijance tradicionalno priređuje KD Ivan Antunović bila je posvećena 25. obljetnici djelovanja Bunjevačko-šokačke knjižnice Ivan Kujundžić

U svom predavanju dosadašnja pročelnica odjela **Katarina Čeliković** pojasnila je značaj Bunjevačko-šokačke knjižnice koju je osnovao veliki pregalac u kulturi, bibliofil, istraživač i svećenik **Ivan Kujundžić** 1946. godine.

Bunjevačko-šokačka knjižnica je nastala kao plod dugogodišnjih istraživanja kulturne povijesti, ponajprije bačkih, ali i drugih Hrvata. Prije 75 godina tiskana je i bibliografija Ivana Kujundžića *Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata (Bunjevačko šokačka bibliografija)* u izdanju Subotičke matice koja je i bila povod za prikupljanje građe. No, veći dio građe je konfisciran za vrijeme montiranog sudskog procesa 1948. godine. Po povratku iz zatvora 1954. Ivan Kujundžić obnavlja svoju knjižnicu.

U sklopu obilježavanja 100. obljetnice crkve sv. Roka, 14. rujna 1996. godine otvorena je i obnovljena Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivana Kujundžića*. O njoj je, od osnivanja Instituta *Ivan Antunović* 1990. godine, najveću brigu vodio prvi pročelnik knjižnice profesor **Bela Gabrić**. S njim je surađivala te preuzela brigu o smještaju fonda knjižničarska savjetnica Katarina Čeliković.

Zbog renoviranja župne kuće 2011. godine, fond knjižnice je preseljen na tri lokacije: u Spomen-kuću profesora Bele Gabrića, u Pastoralni centar *Augustinianum*, a dio je ostao u župi sv. Roka, gdje se nalaze zavičajne knjige

i periodike, stare i rijetke knjige te dio teološke literature potreban studentima Teološko-katehetskog instituta.

Za čuvanje i uređenje Knjižnice zaslužan je i župnik župe sv. Roka mons. **Andrija Anišić**, koji je tijekom 25 godina pomagao, odnosio i donosio knjige, dao prostor i svu pomoć koja je bila potrebna kako bi knjižnica imala svoje mjesto.

Do 2018. godine knjižnica nije bila registrirana, te nije imala status koji bi joj omogućio dobivanje financijskih sredstava. Zbog toga je i osnovana Hrvatska čitaonica, udruga koja od 2002. godine vodi brigu o knjižnom fondu, no, sva imovina knjižnice je i dalje u vlasništvu Društva. Knjižnica je registrirana i upisana u registar 2018. godine te se sada nalazi u sustavu knjižnica Srbije.

Vrijedan knjižni fond

Drugo predavanje održala je nova pročelnica odjela Društva, apsolventica na Pedagoškom fakultetu u Somboru, smjer bibliotekar-informatičar **Tatjana Pelhe**, koja posljednje tri godine radi na uređivanju fonda Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić*.

Ostavština svećenika Ivana Kujundžića koja je brojala desetak tisuća knjiga, periodike i različitih bibliografskih jedinica, čini najveći dio bibliotečke građe, uglavnom zavičajnog karaktera.

Od većih ostavština, u fond su ušle i knjige svećenika **Blaška Rajića**, pjesnika **Jakova Kopilovića**, profesorice **Ane Gabrijele Šabić**, **Stipana Šabića** i profesora Bele Gabrića, pokojnih župnika **Blaška Dekanja** i dr. **Marina Šemudvarca**.

Uređenje knjižnice je od izuzetnog značaja, jer je njezin zavičajni fond čini jedinstvenom i značajnim izvorom građe za sve sadašnje i buduće istraživače. Zato je dugoročni cilj objediniti svu građu u elektronskoj bazi podataka kako bi bila dostupna za pretraživanje putem interneta, umrežena s drugim knjižnicama i dostupna stručnoj javnosti i istraživačima. Njezino je djelovanje iznimno važno za sve koji se žele stručno baviti kulturnom poviješću hrvatske baštine.

godina prije **Vuka Karadžića** iznio načelo »piši kako govoriš«. On savjetuje »da se piše kako se govori i izgovara, onako se može i u knjigah štiti«.

Dodjela nagrada Društva i proglašenje najljepših izloga

Predsjednik Društva vlč. **Josip Štefković** je na kraju večeri proglasio ovogodišnje dobitnike nagrade Društva **Ivan Antunović**. U kategoriji zaslužnog pojedinca nagradu je dobila slikarica iz Subotice **Cilika Dulić-Kasiba**, koja i pri kraju osmog desetljeća života neumorno stvara i radi.

U kategoriji zaslužne udruge, nagrada je dodijeljena Vicepostulaturi sluga Božjega oca Gerarda Tome Stantića koja svoje sjedište ima u Somboru. Nagrađena je i obitelj **Ivana i Tatjane Vukov** s petoro djece iz subotičke župe svetog Roka. Svi su oni na svoj način aktivni u hrvatskoj zajednici i Katoličkoj crkvi na ovim prostorima.

Ovom prigodom **Jelena Piuković** je proglasila pobjednike u aranžiranju izloga u duhu *Dužijance* u Subotici. Prvo mjesto pripalo je autorici **Zorici Ivković** za izlog pod nazivom *Risarski ručak*. Drugo mjesto su osvojile **Slavica Temunović** i **Marina Piuković** za izlog *Bandaš*, a treće mjesto članice LUSA-e **Ana Jaramazović**, **Olga Kiš** i **Eva Aroksalaši** za izlog *Od zrna žita do slike*.

Program je vodila **Gordana Cvijin**, a večer je svojim nastupom obogatio zbor *Collegium musicum catholicum* skladbama zavičajnih autora *Domovina moja* i *Bačka*.

Književna večer održana je 5. kolovoza u HKC-u *Bunjevačko kolo*.

Nela Skenderović

Knjižnica sadrži oko 400 starih i rijetkih knjiga iz 17., 18. i 19. stoljeća, monografske i periodične publikacije, stotinjak naslova starih molitvenika (izuzetno vrijedan dio, neki od njih datiraju čak iz 17. i 18. stoljeća), a najstarija knjiga fonda je iz 1655. godine. Od zavičajnih knjiga najstarija je *Uzao serafinski (naški) goruće ljubavi* **Love Bračuljevića** tiskana 1730. u Budimu u kojoj je autor 100

NATJEČAJ

za sufinanciranje hrvatskih udruga u Republici Srbiji u 2021. godini

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (dalje: HNV), uz potporu Osječko-baranjske županije i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, raspisuje natječaj za sufinanciranje sljedećih programa, projekata i aktivnosti:

sufinanciranje redovite djelatnosti i institucionalnih troškova potrebnih za funkcioniranje udruga
zaštita, očuvanje i predstavljanje kulturne baštine Hrvata u Republici Srbiji
afirmacija suvremenog kulturnog stvaralaštva Hrvata u Republici Srbiji
poboljšanje medijske vidljivosti
podrška edukacijskim programima.

Ciljevi natječaja

- osnaživanje hrvatskih udruga, obogaćivanje kulturne ponude i poboljšanje medijske vidljivosti
- očuvanje i promicanje kulturne baštine i suvremenog kulturnog stvaralaštva Hrvata u Republici Srbiji
- potpora obrazovnim i edukacijskim programima.

Proračun

Ukupni iznos sredstava natječaja je 3.000.000 dinara.

Vrijeme realizacije

Sredstva odobrena na ovom natječaju trebaju biti utrošena, a program odnosno aktivnost realizirani zaključno s 31. kolovozom 2022. godine.

Opći uvjeti

- pravo sudjelovanja imaju registrirane hrvatske udruge koje djeluju u Republici Srbiji
- svaka se natječajna prijava odnosi samo na jedan od pet nabrojanih programa ili aktivnosti
- svaka udruga ima pravo aplicirati s najviše dvije natječajne prijave
- prijave se podnose isključivo na obrascima HNV-a koji su dostupni na adresi www.hnv.org.rs dvojako:
 - a. na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve 13, 24 000 Subotica, s naznakom: »za natječaj«, poštom ili osobno
 - b. elektronskim putem na e-mail adresu Ureda HNV-a ured@hnv.org.rs
- rok prijave na natječaj je 15 dana od dana objave natječaja u tjedniku *Hrvatska riječ*, tj. do 28. 8. 2021.
- nepravodobne, nepotpune i nepravilno popunjene prijave neće se razmatrati
- natječajna dokumentacija se ne vraća podnositeljima.

Posebni uvjeti

Udruge kojima budu odobrena sredstva na ovom natječaju u obvezi su:

naznačiti da je u realiziranju programa odnosno aktivnosti sudjelovalo Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Osječko-baranjska županija i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

prilikom realizacije svih programa, projekata i aktivnosti, istaknuti obilježja hrvatske zajednice u Republici Srbiji

u razdoblju 1. – 15. rujna 2022. godine, dostaviti izvješća koja sadrže:

a. Obrazac 3 – Narativno izvješće po natječaju Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2021.xls koja sadrži opisni dio s posebnim osvrtom na postignuća i rezultate programa projekta

b. Obrazac 4 – Izvješće o namjenskom korištenju sredstava po natječaju Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2021.xls. u kojem je potrebno navesti popis dokaza za pravdanje sredstava

Spomenuta izvješća dostavljaju se dvojako:

a. na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve 13, 24 000 Subotica, s naznakom: »za natječaj«

b. elektronskim putem na e-mail adresu Ureda HNV-a ured@hnv.org.rs.

HNV neće uzimati u razmatranje prijave podnositelja kojima su dodijeljena sredstva na temelju prijašnjih natječaja HNV-a, a nisu izmirili obveze preuzete po tim natječajima i nisu dostavili financijsko izvješće o utrošku dodijeljenih sredstava.

Također, podnositelji koji ne dostave financijsko izvješće i koji se ne budu pridržavali ovih odredbi neće imati pravo sudjelovati na sljedećem natječaju HNV-a.

Kriteriji raspodjele sredstava

Raspodjela sredstava vršit će se sukladno sljedećim kriterijima:

kvaliteta i profesionalnost u radu udruge

vrijednosni, umjetnički, estetski kriteriji i kvaliteta programa odnosno aktivnosti za koju se aplicira

regionalna zastupljenost

doprinos ostvarivanju razvojnih projekata u hrvatskoj zajednici.

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji

Izvanastavne aktivnosti – Profesionalna orijentacija

Gdje poći sutra?

Testiranje učenika koji su se prijavili na program profesionalne orijentacije *Gdje poći sutra?* započeo je u utorak, 10. kolovoza, za učenike osnovne škole, a 11. kolovoza za učenike srednjih škola u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ove godine program profesionalne orijentacije će proći dvadeset učenika osnovnih i srednjih škola, a to podrazumijeva testiranje profesionalnim testovima sposobnosti, interesa i ličnosti, a nakon obrade rezultate i savjetovanje.

»Testiranje je prilično zahtjevno i traje sedam sati uz, naravno, stanke za odmor. Test za profesionalno usmjeravanje i selekciju (DAT) je baterija testova namijenjena procjeni sedam različitih vrsta sposobnosti koje su povezane s uspjehom u različitim područjima rada – testovi verbalnog, numeričkog, apstraktnog i mehaničkog rasuđivanja, test perceptivne brzine i točnost, test prostornih odnosa i test gramatike i pravopisa. Uz Inventar profesionalnih interesa ovi testovi pružaju mogućnost uvida u smjer našeg profesionalnog puta na kojem onda kasnije trebamo zajednički tragati za budućim zanimanjem«, pojasnila je predsjednica HNV-a, po struci psihologinja, **Jasna Vojnić** i pojasnila kako mnogi učenici svjedoče kako je začudno vidjeti sebe iscrtano na nekoliko grafova i kako testovi zaista mogu potvrditi ono čega su oni uglavnom već negdje i sami bili svjesni.

»Svatko u sebi nosi specifičan sklop sposobnosti, želja i ličnosti no jako je važno odvojiti vrijeme kako bi sve to isplivalo na površinu, kao i odvojiti vrijeme za tako važnu odluku u životu – ono što ćeš raditi osam sati na dan, pet dana u tjednu i 40 godina života. Zadovoljstvo životom povezano je i sa zadovoljstvom u poslu koji obavljamo. Zato je i ovaj program tako koncipiran da se izdvojimo u tišinu i miru, a onda 'mali psiholog u nama' sam radi svoj posao. No, sam proces svakako vode stručnjaci«, kaže Vojnić.

Osim testiranja, za učenike je osiguran i odlazak u Međugorje gdje će radionice i razgovori biti provedeni u djelo. Polazak je u ponedjeljak, 16. kolovoza, a po riječima Jasne Vojnić koncepcija je malo izmijenjena u odnosu na dosadašnje. Tijek vođenog promišljanja – samospoznaja, spoznaja mogućnosti, informiranje o za-

nimanjima, moja obitelj i moj put, ja za 10 godina, Božji plan za moj put, doprinos zajednici s mojim talentima – bit će zadržana, no ipak prilagođena novom okruženju.

»Penjući se na brdo Križevac kod svake postaje će nakon razmatranja biti postavljena pitanja na koja će djeca u tišini promišljati i pisati u svoje bilježnice. Isus je pao pod križem. Koji su tvoji padovi u životu? Kako si se s njima nosio? Veronika je pružila rubac. Na koga se ti možeš osloniti? Od koga možeš sve potražiti savjet? U svakom slučaju bit će, vjerujem, plodonosno u spoznajnom smislu«, poručila je Vojnić.

Na ovome testiranju koriste se profesionalni testovi, koje je i ove godine osigurao ravnatelj OŠ **Stjepan Radić** iz Božjakovine **Jure Mišković**, a sam program profesionalne orijentacije provodi se u suorganizaciji Udruge *Naša djeca*, KPD-a *Bela Gabrić* i Fondacije *Cro-Fond* uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise, nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Ž. V.

Dragulj Fruške gore

»Sremsko more«, kako ga žitelji Srijema popularno zovu, Bešenovačko jezero ili Beli kamen postalo je jedno od omiljenih kupališta stanovnika Novog Sada i okolice, ali i ljudi iz drugih udaljenijih mjesta. Jezero je smješteno jugoistočno od Bešenovačkog Prnjavora u općini Srijemska Mitrovica, a od samog centra grada na Savi udaljeno je 23 kilometra. Od Beograda je udaljeno 80 kilometara, a od Novog Sada oko 30. S ponosom ga mnogi zovu draguljom Fruške gore, jer je drugačije od ostalih jezera. Svojim kontrastom plavetnila vode i bjeline kamena na trenutak podsjeti na more. Zbog sastava stijena jezero su nazvali Beli kamen i upravo kombinacija bijelog kamena i strme šumovite litice pridonose ljepoti ovog jezera. Važi za jedno od najljepših jezera na Fruškoj gori, a zbog svoje specifičnosti, kako zbog nastanka tako i zbog svog prirodnog

okruženja, svake godine mami sve veći broj posjetitelja. Ukoliko ga niste posjetili, toplo ga preporučujemo.

Brojni posjetitelji

Jezero sam posjetila tijekom nedjeljnog popodneva. Od Šida ka njemu odabrala sam cestu Partizanskog puta, prometnice koja svojim većim dijelom prolazi kroz šumu. Na visokim temperaturama vožnja je ugodna, a i prirodno okruženje pridonosi ljepšem ugođaju tijekom vožnje. Došavši na željenu destinaciju, prvi dojam je bio iznenađujući. Fasciniralo me je prirodno okruženje i plavetnilo vode koje zaista u nekim trenucima podsjeća na more. Velike bijele stijene u okruženju stvaraju još ljepši ugođaj. Budući da je bio neradni dan i broj posjetitelja je bio mnogo veći. Tražeći rashlađenje na visokim ljetnim

temperaturama, brojne obitelji s malom djecom, mladi i stari, iz nekoliko vojvođanskih mjesta uputili su se upravo ovdje. Unatoč brojnim posjetiteljima, nije bio problem pronaći mjesto za odlaganje stvari i sunčanje, budući da vam se pruža mogućnost da birate s koje strane jezera ćete odabrati svoj mir. Na nekim mjestima plaža je potpuno neuređena, ali sudeći po broju posjetitelja izgleda da upravo takva ima neku svoju privlačnost. Mnogi su dolazili s ručnim hladnjacima, s obzirom na to da, osim improviziranog kafića na plaži i trgovaca kuhanih kukuruza, nemate mogućnost kupiti si drugu hranu. Ali, ukoliko ste ljubitelj prirode, to vam neće predstavljati problem, posebice ako ste se odlučili za jednodnevni izlet sa svojom obitelji. Zbog ugođaja koje ovo jezero pruža, prirode koja ga okružuje i fruškogorskog zraka, u čega sam se i sama uvjerila, Bešenovačko jezero bi se trebalo naći na popisu svakoga tko odluči posjetiti najljepša mjesta u Srbiji. Iako nije formalno kupalište, sa sigurnošću mogu reći da je najpopularnija destinacija za brćkanje u vodi.

Neobičan nastanak

Zanimljiv je i način kako je ono nastalo. Jezero Beli kamen nastalo je u jami rudarskog kopa rude lapor. Neka-

dašnji je kop laporca koji je u vlasništvu beočinske tvornice cementa. Napušteno je poslije iscrpljivanja kopa, a osamdesetih godina prošloga stoljeća krenulo je da se puni vodom, da bi poslije 20 godina dostiglo dubinu oko 50 metara. Prema neslužbenim informacijama, jezero dostiže maksimalnu dubinu od čak 57 metara, a dubina se i dalje povećava. Vjeruje se da je voda bešenovačkog jezera zbog svog mineralnog sastava ljekovita. Voda je prozirna i čista i posjeduje neobičnu tirkiznu boju koju ima zahvaljujući svom bijelom dnu, pa ponekad zaista imate dojam da ste na moru. Jezero je nekada bilo poribljeno. Danas je najveći dio ribe izlovljen, ali u plićacima i danas možete vidjeti jata ribica koje će vam razigrano plivati oko nogu. Prelijepom ambijentu ovom jezeru doprinosi okruženje. Orubljeno je stijenama bijelog kamena, stablima drveća i prirodnim raslinjem. Zbog svega navedenog ovo je jezero kojeg mnogi s pravom nazivaju oazom mira. Vremenom je postalo jedno od najpopularnijih kupališta na Fruškoj gori.

S. D.

Na Fruškoj gori se nalazi 16 umjetnih jezera, od kojih je 13 izgrađeno za potrebe navodnjavanja i prevencije plavljenja obradivih površina. Neka od njih su Šatrinačko jezero, popularno pod imenom Međeš, zatim Dobrodol, Pavlovačko jezero – Kudoš, Borkovačko jezero, jezera Bruje i Moharač i Sotsko jezero.

Naši gospodarstvenici (LIV.)

Tko hoće, taj i radi

»Nikada nisam osjetio nedostatak posla. Firmu sam otvorio u prosincu, kada je, kako mnogi kažu, mrtva sezona, ali nisam osjetio problem da nema posla«, kaže Gabriel Kujundžić

Zanimanja poput električara, vodoinstalatera, keramičara... bila su i ostala tražena, a po svemu sudeći pred njima je i budućnost.

Prije nešto više od 27 godina situacija je bila drugačija, ali nije bilo bitnih razlika – dobrih majstora je uvijek trebalo. Tako se 23. prosinca 1993. godine naš sugovornik, vlasnik samostalne zanatske radnje ELGI, **Gabriel Kujundžić** upustio u privatne vode.

Umirovljeni radnik

»Punih 15 godina radio sam u Elektrodistribuciji u Subotici i imali smo posla napretek. Slobodne dane koje smo dobili nismo mogli koristiti, jer je uvijek bilo posla, pa sam u razgovoru s kolegama napomenuo kako razmišljam o tome da dam otkaz. Na moje iznenađenje, svi su govorili da je to pametno, ali nitko od njih to nije i učinio. Tada sam to rekao šefu i on mi je bez ustručavanja rekao, 'pa daj'. I tako sam odlučio stvarno dati otkaz i otvoriti svoju privatnu zanatsku radnju«, priča Kujundžić i prisjeća se: »Uz spomenuti posao sam radio i privatno i imao sam neki početni krug mušterija. Nije bilo lako niti jednostavno, ali nikad se nisam pokajao što sam tada dao otkaz«.

Posao se, kao i mušterije i radnici, povećavao. S početka je naš sugovornik imao dva-tri radnika, a bilo je perioda kada ih je bilo i osam. Trenutno ima tri uposlena radnika, a tu je i on, koji je, ako tako možemo reći, umirovljeni radnik.

»Prije dvije i pol godine, kada smo proslavili 25 godina naše tvrtke, ujedno sam napunio i 25 godina rada u privat-

nom sektoru i još, spomenutih 15 godina u državnom je bilo dovoljno da pomislim na mirovinu. Tako sam od prije dvije godine umirovljenik, bar na papiru«, kaže kroz smijeh Kujundžić i pojašnjava: »Po novom zakonu sam mogao ostati i dalje raditi, kao i svi uposlenici. Tako nisam bio prinuđen zatvoriti radnju iako sam se toga pribojavao, te sam starijeg sina **Dalibora** uvjerio da prije mog zatvaranja otvori svoju radnju, kako ne bismo ostali bez ičega. Zakon se u međuvremenu promijenio i sada svaki od nas ima svoju tvrtku, a ja radim koliko mogu. Budući da je i Dalibor završio za električara, nekako je bilo logično da on to i nastavi. Njegova firma je SZR ELGI *Elektro*, a moja i dalje SZR ELGI. Svaka ima svog vlasnika, uposlenike i svoj novčanik. Nemamo nikakve veze, a stalno smo zajedno«.

Kao i mnogi drugi, i mi smo ga pitali otkud ime ELGI, što nam je pojasnio da je kada je otvarao firmu smislio da ono EL predstavlja elektro, a GI, umjesto GA, kao Gabriel. Danas, nakon skoro 28 godina svi znaju tko je ELGI i bez nekog posebnog objašnjenja.

Osim Dalibora, u firmi s tatom radi i najmlađi sin **Davor**, koji po struci nije električar, ali je uz oca naučio posao. A možemo dodati da tu nije samo sin uključen nego zapravo cijela obitelj, osobito supruga **Snežana** koja je tu uvijek bila neizmjenjiva podrška, ali i konkretna radnica.

»Zaista sam kroz sve ove godine imao veliku podršku supruge, koja je znala, kada su neki veći poslovi u pitanju, i uskočiti«, kaže Gabriel Kujundžić, pokazujući nam fotografiju gdje je supruga Snežana došla u ispomoć u trafo stanicu.

Područje rada

Razgovarali smo i o tome postoji li sada konkurencija, ima li posla, na što je on odgovorio:

»Nikada nisam osjetio nedostatak posla. Firmu sam otvorio u prosincu, kada je, kako mnogi kažu, mrtva sezona, ali nisam osjetio problem da nema posla ili nešto kao da ga izvan sezone nema. Uvijek sam imao što raditi. Sada su neka druga vremena, kažu nema majstora. Mi lijepo radimo i imamo posla, a ne znam gdje je problem. Je li stvarno nema zanatlija, ili ljudi ne žele raditi, ili su velike potrebe... Nikad se nisam stigao udubljivati u ta pitanja«, priča Kujundžić.

Gabriel je po struci elektromonter i kako je sam rekao njemu su bliže električne mreže i postrojenja, ali se radi sve, te je njegovo područje rada popričično veliko. Od trafo stanica, što sada, kako nam je pojasnio, uglavnom rade elektrodistribucije, ali je on u svojoj dugoj karijeri odradio nekoliko takvih. Zatim, tu su zračne mreže, napojni kablovi i unutarnje instalacije, industrijske instalacije. Osim elektro instalacija, radi se još i videonadzor, alarmi, javljači požara, interfon, a tu su i telefonska i kablovska instalacija, internet mreža...

»Danas bih mogao reći da radimo puno toga, a možda da je u odnosu na sve ostalo elektro instalacija najmanje područje koje radimo. Iza nas su brojni kafići i restorani u gradu i izvan njega. Spomenut ću samo neke: Vinski dvor, *Hausbrandt*, kuhinja pizzerije *Denis*, a tu su i brojni drugi objekti«, pojašnjava sugovornik i dodaje: »Radilo se i na njivama za *Dužijancu*, odnosno za *Takmičenje risara*, a svake godine radimo i *Dužijancu* na trgu kao i brojne druge manifestacije. Jedne godine je u crkvi sv. Roka za *Dužijancu* bila nekakva havarija pa samo morali na brzaka i to odraditi. Zapravo, naš posao je takav, zna se dogoditi da se otkine žica, dođe do kratkog spoja... Nastane problem i onda se uskače. Planski nikada ne radim nedjeljom i to sam sebi zartao još na početku, ali ako je neki hitan slučaj onda ću izaći na teren i pomoći ljudima«.

Osim spomenutih, tu su i druge brojne javne manifestacije, poput Prvog maja na Paliću, raznih koncerata na trgu... Kao i brojne crkve u kojima je Gabriel radio: subotička katedrala, Subotička biskupija, franjevačka crkva sv. Mihovila, sv. Rok, Isus Radnik, Marija Majka Crkve, na Paliću, te crkve u Vajskoj, Bođanima, Sonti, Bačkoj Topoli i Čantaviru.

Naplata urađenog

Danas je dodatna tema za razgovor i naplata urađenog posla, što također iziskuje znanje i vještinu. »Iskristalizirale su se neke stvari što se tiče klijenata. Tko ne plaća, neće ni imati majstora. Uvijek ima početnika koji se znaju prevartiti oko toga. To je također bitna stvar, jer nije dovoljno samo napraviti nego danas moraš znati i naplatiti. Ako ne tražiš svoj novac, nećeš ga ni dobiti. Rekao bih da je to stvar i iskustva, jer osjetiš tko će platiti a tko ne... Onda kod takvih ljudi jednostavno tražiš avans. Suština je da ima puno posla i s radnicima, tu je nabava, s materijalom,

ali i račune moraš raditi odmah. Svoju papirologiju radim sam, jer tako imam najbolji uvid u sve. Sve se mora voditi i štimati. Ima tko radi drugačije i plaća knjigovođu, ali ja sam navikao to raditi sam i navečer volim znati kakvo je stanje i što je potrebno za sutra«, priča Kujundžić i dodaje kako su sada dosta pooštrene mjere na terenu, osobito kada je u pitanju sigurnost na radu.

Od njih se dodatno zahtijeva da imaju procjenu rizika na radu, svi radnici trebaju imati liječničko uvjerenje, trebaju biti prijavljeni, što, kako je Gabriel spomenuo, kod njega nikada nije bio problem, te da bar jedan od radnika bude obučen za prvu pomoć. Pojasnio nam je i da za gradilište mora praviti elaborat, odraditi prijavu radova, svakog mjeseca platiti osobu za sigurnost na radu... Sve je to, kako je istaknuo, staro, ali se sada dodatno kontrolira i naravno plaća.

»Bolne točke«

Kroz razgovor smo se dotakli i »bolne točke« svih majstora, a to je radno vrijeme. Postoji li ono uopće:

»Postoji. Radnici uglavnom rade od 7 do 16, a ja od ujutro do uveče. Istina, otkako sam u mirovini, dođem tijekom dana doma odmoriti malo, napraviti pauzu, pregledati račune... Svakog dana se radi, osim nedjelje, i onda na kraju dođe papirologija, ali zadovoljan sam time. Ništa me ne opterećuje, jedino što me muči jeste što neki puta znam da ne mogu stići odraditi neki posao, a to je stara mušterija, pa ne mogu ni odbiti... I onda kad mi se istovremeno sve poklopi... To me jako opterećuje, a posao je ono što radim godinama, volim to i nikad mi nije bio problem raditi«, priča Kujundžić i pojašnjava kako najviše radi s materijalom kojega sam i nabavlja: »Sada ima dobrih dobavljača i s njima imamo dobru suradnju. Ne volim raditi da mi drugi nabavljaju materijal, jer se uglavnom nabavi nekvalitetni materijal, a koristim izričito provjeren kvalitetan materijal, pa za njega, kao i za svoj rad, mogu garantirati. Normalno, ako se što i dogodi, radimo zamjenu o svom trošku. Mislim da ljudima nije isplativo da sami nabavljaju materijal, jer nikada ne mogu dobiti po toj cijeni po kojoj ja mogu, uzimajući na veliko i direktno od dobavljača«, pojašnjava Kujundžić.

Osim svega spomenutog, a puno toga se nismo niti mogli dotaći, Gabriel Kujundžić je već desetak godina, skupa s dr. **Markom Senteom**, starešina na *Dužijanci* i skupa s katedralnim župnikom mons. **Stjepanom Beretićem** dočekuje bandaše i bandašice i uvodi ih u katedralu. Rado se uključuje i u druga događanja vezana za *Dužijancu*, te je tako ove godine na manifestaciji *Takmičenje risara* skupa sa suprugom Snežanom pekao *fanke* (krafne) za posjetitelje.

No, ono na što je najviše ponosan, kako smo iz razgovora mogli zaključiti, jest obitelj. Gabriel sa suprugom Snežanom ima četvero djece: Dalibora, **Danijelu**, Davora i **Dijanu**, a sada je i djed četvero unučadi, te tako već i njih uvodi u posao. Za sada su oni samo »nadzorni organi« u rukama djede.

Ž. Vukov

Dužijanica u Baji

SUBOTICA/BAJA – Hrvatska samouprava grada Baje i UBH *Dužijanica* organiziraju manifestaciju *Dužijanica u Baji*, koja će biti održana na svetkovinu Velike Gospe, u nedjelju, 15. kolovoza, u Baji (Mađarska). Ova svetkovina završetka žetve i zahvale Bogu za plodove zemlje, dio bogatoga kulturnoga naslijeđa bunjevačkih Hrvata iz Subotice, predstaviti će se u Baji kao zajednička manifestacija Hrvata Bunjevaca iz Srbije i Mađarske u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Hrvatskom državnom samoupravom u Mađarskoj. Program počinje u subotu, 14. kolovoza, u 17.30 sati otvorenjem izložbe fotografija na temu »Bunjevačka nošnja, ris i *Dužijanica*« u Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji. Od 20 sati bit će priređen prikaz Risarske pogodbe, a nakon toga Folklorna večer na kojoj će nastupiti HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

U nedjelju, 15. kolovoza, u crkvi svetog Antuna Padovanskog od 10.30 sati bit će služeno euharistijsko slavlje koje će predvoditi subotički biskup mons. **Slavko Večerin**. Nakon mise slijedi povorka sudionika kroz središte grada te predaja kruha gradonačelnici Baje. »Krunu« *Dužijance* subotički bandaš i bandašica poklonit će Hrvatskoj manjinskoj samoupravi Baje na trajno čuvanje.

Pokrovitelji manifestacije *Dužijanica u Baji* su Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Savez Hrvata u Mađarskoj i **Róbert Zsigó**, parlamentarni zastupnik Bajskog okruga.

Lira naiva 2021. u Vajskoj

VAJSKA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica priređuju devetnaesti Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2021.*, u Vajskoj, a domaćin je Hrvatska kulturna udruga *Antun Sorgg*.

Susret će biti održan u subotu, 4. rujna 2021. godine u Vajskoj s početkom u 11 sati u Šokačkoj kući.

Na Velikoj pjesničkoj večeri s početkom u 17 sati predstaviti će se pjesnici iz Srbije i Hrvatske, a bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Pjesme putujućih – Lira naiva 2021.*, za koju je izbor sačinila profesorica **Klara Dulić Ševčić**.

Turneja Vojvođanskog simfonijskog orkestra Subotica – Zrenjanin – Srijemska Mitrovica – Sombor – Vršac

Vojvođanski simfonijski orkestar će od 12. do 21. kolovoza biti na svojoj ljetnoj turneji po Vojvodini, kada će održati koncerte na trgovima u Subotici (12. kolovoz), Zrenjaninu (15. kolovoz), Srijemskoj Mitrovici (17. kolovoz), Somboru (19. kolovoz) i Vršcu (21. kolovoz). Muzičke večeri pod nazivom *Biseri klasične muzike* donijet će prepoznatljive numere simfonijskog i opernog repertoara, koje će obogatiti sjajni solisti – **Dragana Radaković** (sopran), **Ljubica Vraneš** (mecosopran), **Dragoljub Bajić** (bas). Posebnu magiju koncertima će dati mlada violinistkinja, dvanaestogodišnja **Lana Zorjan**, jedna od visoko rangiranih sudionika prestižnog natjecanja *Grand prize virtuoso* u Musikfereinu u Beču. Za dirigentskim pultom će biti **Aleksandar Kojić**, stalni dirigent orkestra opere Srpskog narodnog pozorišta.

Na ovaj način Vojvođanski simfonijski orkestar će nagraditi svoju publiku za vjernost i podršku tijekom deset godina svog rada pod ovim imenom, a ulaz je besplatan.

Europska prijestolnica kulture 2022.

NOVI SAD – Pokrajinska Vlada od početka podržava projekt »Novi Sad – Europska prijestolnica kulture« i do sada je u programski i infrastrukturni dio uložila nešto više od 400 milijuna dinara, izjavio je 5. kolovoza predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** nakon što je s predsjednicom Vlade Srbije **Anom Brnabić** obišao Kreativni distrikt u Novom Sadu.

Poslije obilaska održana je sjednica Počasnog odbora Fondacije *Novi Sad – Europska prijestolnica kulture*, na kojoj su predstavljeni dosadašnji rezultati i planovi za naredno razdoblje, priopćeno je iz Pokrajinske vlade.

»Zajedničkom sinergijom i sudjelovanjem svih nivoa vlasti uspješno smo realizirati brojne projekte u području kulture i umjetnosti, a pred nama je i veliki projekt potpune i sveobuhvatne rekonstrukcije Almaškog kraja, prostora koji je odlukom Vlade Srbije zaštićen kao kulturno dobro«, naveo je Mirović, podsjetivši da su nakon obnove fasada u Podgrađu, Pokrajina i Grad inicirali i obnovu fasada u Banovinskom kompleksu.

Zadušnice za ubijene zastupnike, nepoželjno hrvatstvo Balinta Vujkova

7. kolovoza 1920. – *Neven* piše da je mađarska udruga *Gazdakör* uputila pismeni prosvjed protiv odluke Proširenog gradskog senata Subotice o povišenju činovničkih plaća. Prvi potpisnik ovog dokumenta je Srbin mađaron **Dušan Stojković** (1865. – 1945.), vlasnik tzv. Stojkovićeve palače, gdje je danas smješten *Hausbrandt caffè*.

8. kolovoza 1928. – zagrebački *Dom* piše da je 16. srpnja mjesna organizacija Hrvatske seljačke stranke u Baču upriličila zadušnice u franjevačkoj crkvi za poginule hrvatske zastupnike **Pavla Radića** i **Đuru Basaričeka**. Zadušnice je služio gvardijan **Danijel Novak**, a pjevao je crkveni pjevački zbor na čelu s pjevačem **Vinkom Lovrićem**, predsjednikom mjesne organizacije HSS-a. Poslije svečane mise održane je uži sastanak pristaša HSS-a i Seljačko-demokratske koalicije u mjesnoj zadružnoj kasini. Na tom sastanku je bio prisutan i tajnik kotarske organizacije **Matija Buzov** iz Vajske. On je u ime kotarske organizacije za kotar Odžaci pozdravio prisutne, izručio im pozdrav ranjenog predsjednika **Stjepana Radića**, kojega je posjetio u Beogradu 5. srpnja. Nakon toga je u ime Bača i Hrvata Šokaca održao govor, u kojem je iznio probleme svojih sunarodnjaka.

9. kolovoza 1990. – novosadski *Dnevnik* donosi članak odvjetnika **Franje Vujkova** koji odgovara stanovitom **Marinku M. Vesinu** da je njegov otac **Balint Vujkov** »od samog početka znao ko je, šta je i kome pripada«. U nastavku piše: »U svom stvaralačkom veku, zbog toga što se zalagao za osnovna ljudska prava hrvatskog življa, više od 20 godina nije mogao da objavljuje svoja dela. Knjige koje su mu ranije bile objavljene prodavane su kao papir za otpad i bacane po podrumima Gradske kuće. Poslednjih 11 godina života mu je bila oduzeta putna isprava i nije mogao da završi planirano sakupljanje pripovedaka u Mađarskoj i Italiji. Manje je to osećao kao nepravdu prema sebi, a više kao nepravdu prema svom narodu, kome je to dugovao. Bio je maltretiran, i on i porodica, saslušavan na informativnim razgovorima koji su bili često krajnje nehumani, uz upade i pretese stana, a ne jednom ostajao je na ulici, bez posla«.

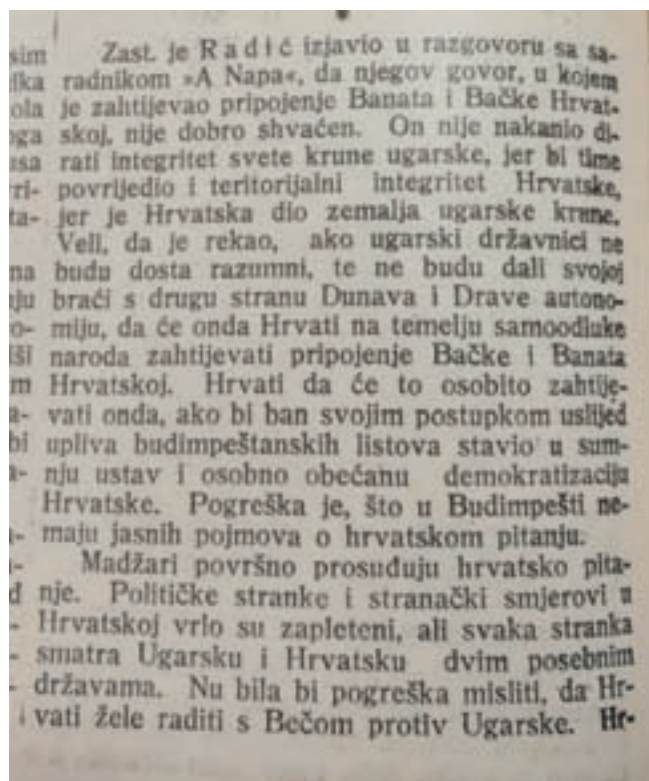
10. kolovoza 1927. – *Dom* donosi kandidatsku listu Hrvatske seljačke stranke za Srijemsku županiju. Nositelj liste je dr. **Ljudevit Kežman**, doktor prava, rodom iz Zagreba. Kotarski kandidati za kotare Mitrovica i Vukovar su **Živan Kuveždić**, seljak iz Ilače, te njegov zamjenik **Petar Gvozdić**, doktor filozofije i prava, rodom iz Srijemske Mitrovice. Kotarski kandidati za kotare Ruma i

Zemun su dr. **Andrija Karčić**, odvjetnik iz Rume, predsjednik kotarske organizacije u Rumi, te njegov zamjenik **Stjepan Pill**, ugledni Nijemac, predsjednik njemačke organizacije HSS-a u Rumi. Kotarski kandidati za kotare Stara Pazova i Irig su **Đuro Rajković**, seljak iz Novog Slankamena, te njegov zamjenik **Jan Demak**, seljak Slovak iz Stare Pazove.

11. kolovoza 1938. – *Hrvatski dnevnik* ukratko javlja da su u Rumi, Hrtkovcima, Nikincima, Golubincima, Staroj Pazovi i drugde odslužene zadušnice za **Stjepana Radića**.

12. kolovoza 1894. – *Subotičke novine* pišu da udovica **Toše Vojnića** zida vrlo lijepu kapelu na svome zemljištu blizu gradske šume (Dudova šuma u Subotici). Plan je izradio građevinski inženjer **Koczka**.

13. kolovoza 1917. – zagrebačke *Novine* pišu da je **Stjepan Radić** suradniku mađarskog lista *A Nap* rekao: »Ako ugarski državnici ne budu dosta razumni, te ne

budu dali svojoj braći s drugu stranu Dunava i Drave autonomiju, onda će Hrvati na temelju samoodluke naroda zahtijevati pripojenje Bačke i Banata Hrvatskoj«.

Deset godina HLU-a *Cro-art* iz Subotice

Prepoznatljivi trag na likovnoj sceni

Hrvatska likovna udruga *Cro-art* iz Subotice obilježava ove godine desetljeće postojanja i rada. Osnovana je početkom 2011. s ciljem okupljanja ljubitelja likovne umjetnosti, razvijanja i njegovanja kulturne tradicije, očuvanja baštine, promicanja kulturnog naslijeđa i likovnog stvaralaštva vojvođanskih Hrvata. Organizacijom likovnih događanja (kolonija, izložaba...) te povezivanjem s udrugama u zemlji i regiji, u vodstvu udruge navode kako su tijekom desetljeća aktivnosti ostavili prepoznatljivi trag u promidžbi i očuvanju likovne kulture ovdašnjih Hrvata.

Kolonije i suradnja

Najjača manifestacija *Cro-arta* je međunarodna umjetnička kolonija koja nosi ime likovnog stvaraoca i pedagoga iz hrvatske zajednice **Stipana Šabića**. Do sada je priređeno njezinih devet saziva, okupivši stotinjak akademskih umjetnika iz regije, ali i Europe. Priređeno je i osam saziva likovne kolonije *Panon*, koja okuplja autore iz triju susjednih zemalja iz Panonske nizije – Hrvatske, Mađarske i Srbije. Epidemija koronavirusa je utjecala da se sazivi obje manifestacije u prošloj godini ne održe, a ove godine ih također neće biti, kako zbog posljedica korona krize ali i zbog manjka financijskih sredstava.

Po riječima predsjednika udruge **Josipa Horvata**, *Cro-art* svoje ciljeve realizira i kroz druge projekte, poput suradnje s udrugama.

»Realiziramo programe, mahom jednodnevne kolonije u suradnji s udrugama iz hrvatske zajednice diljem Vojvodine. S nekima surađujemo od osnutka, cijelo desetljeće. Njeguemo i suradnju sa sličnim udrugama iz Hrvatske, Mađarske, Rumunjske i Bosne i Hercegovine. Organiziramo i samostalne izložbe naših istaknutih članova, primjerice **Ruže Tumbas** i **Cilike Dulić-Kasiba**, te kolektivne izložbe na kojima se predstavljaju svi naši članovi. Sve te izložbe prate primjereni katalozi, kao trajni pisani svjedoci našeg postojanja i rada. Radimo i na neformalnoj edukaciji naših članova kroz organizirane posjete izložbama, galerijama i muzejima u Srbiji i inozemstvu. Izdvojiti nešto posebno u proteklih deset godina vrlo je teško, rekao bih sve je bilo jednako važno u konstantnoj težnji ostvarivanja zacrtanih ciljeva osnivača udruge«, kaže Horvat.

Planovi za dalje

Tijekom deset godina zacrtani su se ciljevi udruge uspješno provodili, uz manje poteškoće, koje općenito prate kulturu, pogotovo rad manjinskih udruga. Daljnji plan

Monografija za obljetnicu

»Sve ono što smo i kako smo radili u proteklom periodu pokušat ćemo predstaviti zainteresiranim kroz monografiju o naših prvih 10 godina koja je u pripremi. U znaku obljetnice bit će i naša tradicionalna skupna izložba u prosincu, kao i dvodnevna kolonija s gostima koja je planirana za rujan. Također, uz gostovanja, odnosno jednodnevne kolonije, planiramo i dvije samostalne izložbe naših članica – Nere Pletikosić u listopadu i **Katice Seleši** u studenome«, kaže Josip Horvat.

rada pratit će do sada postignuto, uz podizanje suradnje s udrugama na višu razinu.

»Radit ćemo na jačanju suradnje s hrvatskim udrugama u Srbiji, posebice s onima s kojima to nismo ostvarili u proteklom periodu, kao i podizanju na viši nivo započete suradnje s onim udrugama koje su prepoznale naš rad. Pokušat ćemo još više njegovati suradnju sa župama Subotičke biskupije, kao i pojedincima i obiteljima u cilju što većeg promoviranja talenta naših slikara, a time i same udruge. Radit ćemo na većem broju predstavljanja naših članova-slikara putem organiziranja njihovih samostalnih izložbi, kako u Srbiji tako i u inozemstvu. Isto tako i kroz kolektivne izložbe, posebice u inozemstvu, gdje smo se zahvaljujući suradnji s udrugama iz Mađarske i Hrvatske uspješno predstavili u Kaloči i Baji. Stalni zadatak je okupljanje novih članova, mladih, školovanih umjetnika, koje želimo promovirati i u njihovom budućem umjetničkom životu. Veliki i težak zadatak na kojem ćemo istrajavati bit će nam osiguravanje vlastitog radnog prostora u čijem sastavu bi bila i izložbena galerija«, kaže Horvat.

Iskustva članova

Udruga danas ima 32 člana, od kojih su 22 slikara. Većinom su to samouki autori s višegodišnjim iskustvom i izgrađenim vlastitim izričajem, a ima i nekoliko akademskih umjetnika, također i likovnih pedagoga. Na koncu, i nekoliko ljubitelja likovne umjetnosti. Većina

članova su iz Subotice i okolice, ali ima i članova iz Sombora, Novog Sada, Iloka i Kaloče (Mađarska).

Likovna umjetnica i dopredsjednica udruge **Nela Horvat** kaže kako članstvo u udruzi, osim stvaranja i izlaganja, znači i edukaciju, razmjenu iskustava, kontakte s umjetnicima u drugim udrugama, putovanja.

»Udruga *Cro-art* je podrška svakom članu. Smatram da je postao prepoznatljiv u našoj sredini i šire. Naši članovi izlažu i na drugim izložbama mimo udruge, sudjeluju

na likovnim natjecanjima u zemlji i inozemstvu. Za svoj rad dobivamo nagrade i priznanja te i na taj način afirmiramo i predstavljmo *Cro-art*. Uspjeh i postojanost udruge i njenih članova temelji se na radu i ljubavi prema umjetnosti«, kaže Nela Horvat.

Jedna od članica udruge je i poznata slikarica naive Cili Kasiba.

»Mislim da je važno da postoje likovne udruge. Udruga *Cro-art* često organizira jednodnevne kolonije na koje se rado i koliko mogu odazivam. Drago mi je također i to što mi je udruga *Cro-art* priredila samostalnu izložbu, prije dvije godine, u povodu 60 godina likovnog stvaralaštva«, kaže Dulić-Kasiba.

Budućnost udruge su mladi i akademski obrazovani članovi poput slikarice **Nere Pletikosić**.

»*Cro-art* okuplja likovne umjetnike, i profesionalne i amatere, raznih starosnih dobi i poetika. Za mene je posebno značajna, jer sam na likovnim kolonijama i susretima upoznala mnoge odlične umjetnike. Ova poznanstva, razmjena iskustava i znanja utjecali su na moj likovni razvoj i iznjedrila mnoga prijateljstva i profesionalne suradnje«, kaže Pletikosić.

Rad udruge (manifestacije, katalozi, prezentacija članova) vidljiv je i na internetskoj poveznici www.croart.org, a aktivnosti *Cro-art*a možete pratiti i na njihovoj Facebook stranici.

D. B. P.

Izložba slika od slame

Slamarke – vjerne čuvarice naše umjetnosti

Izložba slika od slame nastalih na 35. i 36. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu otvorena je u petak, 6. kolovoza, u predvorju Gradske kuće, kao dio tradicionalnog programa pred proslavu središnje žetvene svečanosti *Dužijanca*.

Voditeljica slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta **Jozefina Skenderović** podsjetila je ovom prigodom kako je, unatoč koroni, prošle godine održan 35. saziv ove kolonije, ali budući da izložba nije, na ovogodišnjoj su izloženi radovi koje su *Gupčeve* slamarke napravile prošle i ove godine.

Predsjednik spomenutog tavankutskog Društva **Ladislav Suknović**, koji je i otvorio izložbu, u svom je obraćanju najprije izrazio zahvalu i poštovanje prema našim slamarkama.

»Sve ove godine su naše slamarke bile vjerne čuvarice onoga oko čega se često dvojili: je li slamarstvo nešto što spada u domenu zanatskih rukotvorina ili u domenu umjetnosti. Kako god to tumačili, mi itekako gajimo veliku zahvalu i još veće poštovanje prema našim slamarkama, jer mi ono što je naše i tako kako jeste doživljavamo doista jednim umjetničkim vrhuncem stvaralaštva, tim prije jer je to slama koja je potekla s ovih naših prostora, koja je prošla kroz ruke naših slamarki i to danas predstavlja umjetnost koja je naša. Nadam se da ćemo u budućim aktivnostima našu umjetnost u tehnici slame moći zaštititi

i u nekim pravnim okvirima i da ćemo se moći s tim ponositi«, rekao je Suknović.

Također je iznio nekoliko povijesnih podataka koji govore u prilog tome koliko je Tavankut bogat kulturom i stvaralaštvom.

»Dok sam prelistavao arhivu HKPD-a *Matija Gubec*, našao sam jednu monografiju od **Ivana Prčića Gospodara**, osnivača našeg Društva, koju je izdao u povodu 25 godina njegova postojanja u kojoj je, među ostalim naveo kako 'baviti se kulturom nikad nije bilo lako, pa to nije niti danas'. Siguran sam da mi koji smo uključeni u sve ove kulturne aktivnosti možemo posvjedočiti da ni danas nije lako, ali zahvaljujući upornosti, možemo svjedočiti razvitku i kvaliteti. Tu je još jedan zanimljiv podatak. Naime, imajući u vidu da ove godine, među ostalim, proslavljamo

i 60 godina od osnutka likovne kolonije u Tavankutu, *Gubec* je u ovoj zgradi, u Grdskoj kući, 1967. imao svoj atelje u uredu broj 182, koji je radio sve do *Hrvatskog proljeća* 1971. godine. Iz tog ateljea su potekla značajna likovna imena, opet naše gore list, a to su **Josip Ago Skenderović** i **Ivan Balažević**. Osim njih, mnogi su prošli kroz taj atelje, mnogi su naučili svoja likovna umijeća, i zahvaljujući tome upravo govori značaj likovnog stvaralaštva u Tavankutu koji je dosegao i pod toranj Gradske kuće. Još jedan podatak koji je govorio o bogatstvu kulturnih aktivnosti u Tavankutu jest i činjenica da smo u jednom momentu u našoj udruzi imali dvije dramske skupine, jednu koja je bila sačinjena od učitelja i nastavnika osnovne škole, a druga od žitelja Tavankuta, pa su se u jednom momentu čak i natjecali

tko će radi kvalitetnije predstave. Mediji su tada, obraćajući se subotičkoj mladeži, prenosili sljedeće: 'gradska mladeži što ti to radiš u svoje slobodno vrijeme kad ti patori iz Tavankuta dolaze i popunjavaju kulturne programe u gradu?', naveo je Suknović izražavajući vjeru da i ovaj vid izložbenih aktivnosti znači snažnu podršku ne samo umjetnosti u tehnici slame već i kulturi te raznolikosti i bogatstvu Subotice.

Po otvorenju izložbe, kako je to već uobičajeno, sudionicima Kolonije dodijeljene su zahvalnice.

I. P. S.

Nova knjiga: Ivana Andrić Penava, *Franjo Štefanović – kralj opere za djecu*, HKPD Jelačić, Petrovaradin

Posveta svestranom Petrovaradincu

U nakladi HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina nedavno je objavljena monografija *Franjo Štefanović – kralj opere za djecu* posvećena spomenutom svestranom Petrovaradincu, tvorcu opere za djecu. Autorica knjige je povjesničarka iz Zagreba podrijetlom iz Petrovaradina **Ivana Andrić Penava**, a urednik je **Petar Pifat**, nekadašnji dugogodišnji predsjednik Društva, vrsni poznavatelj prošlosti Petrovaradina i promicatelj glazbene baštine petrovaradinskih skladatelja među kojima je i sam **Franjo Štefanović** (1879. – 1924.).

»Djelo svestranoga Petrovaradince Franje Štefanovića, učitelja i glazbenika, obrađeno je u ovoj knjizi kroz pet poglavlja i potkrijepljeno s dosad neobjavljenom dokumentacijom dosljedno svrstanom i prikazanom, među kojom je i rodoslov petrovaradinske obitelji Štefanović. Knjiga je obogaćena iscrpnim bibliografskim popisom te brojnim fotografijama i činjenicama iz života pojedinaca koji su živjeli u Petrovaradinu krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Ponosni smo što našu kulturnu baštinu obogaćuje djelo Franje Štefanovića, zahvalni smo što imamo stručnjake koji nam posreduju njegovo djelo, radosni

smo što se okupilo dovoljno dobrih ljudi koji su pomogli da ova knjiga iziđe i krene u život«, navodi recenzentica knjige, književnica za djecu, dramaturginja i urednica **Željka Horvat-Vukelja**.

Knjiga ima 90 stranica, za njezin dizajn pobrinuo se mr. sc. **Darko Vuković**, a za likovno-grafičku pripremu i tisak nakladnička kuća *MaximaGraf* iz Petrovaradina. Lektor je **Zlatko Žužić**, tajnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Veliki doprinos u finalizaciji tiskanja knjige dao je i **Vlatko Karnaš**, dopredsjednik *Jelačića*. Knjiga je posvećena prof. **Đuri Rajkoviću**, koji je uz skladatelja **Stanislava Prepreka** najzaslužniji što su Štefanović i njegova postignuća otrgnuti iz zaborava.

»Zahvaljujemo svima koji su pomogli nastanak ove knjige, bilo da su dali svoj doprinos stručnim savjetima, bilo u vidu moralne podrške. Na financijskoj pomoći bez koje objavljivanje ove knjige ne bi bilo moguće, zahvaljujemo Gradskoj upravi za kulturu Grada Novoga Sada i također zahvaljujemo na potpori Zavodu za kulturu vođanskih Hrvata«, navode iz HKPD-a *Jelačić*.

D. B. P.

Proslava u biskupijskom svetištu Gospe Tekijske u Petrovaradinu

Gospo Tekijska, moli za nas

U Biskupijskom svetištu pokraj Petrovaradina u četvrtak, 5. kolovoza, proslavljen je blagdan Gospe Snježne. Prva sveta misa na blagdan Snježne gospe na Tekijama slavljen je u jutarnjim satima na njemačkom jeziku, a predslavitelj slavlje je bio župnik u Laćarku vlč. **Ivica Zrno**. Euharistijsko slavlje na mađarskom jeziku predslavio je subotički biskup mons. **Slavko**

Večerin, koji je u homiliji podsjetio vjernike na povijest blagdane Gospe Snježne, na događaj kada je u Rimu 352. godine 5. kolovoza pao snijeg, a Gospa je u viđenju od tadašnjega pape tražila da na tome mjestu podigne crkvu. Biskup Večerin je posebno naglasio da u svima koji su kršteni u Isusovo ime postoji privrženost Isusu Kristu i Mariji. Biskup je homiliju zaključio mišlju da nas

blagdan koji slavimo uči poštivati Blaženu Djevicu Mariju, Bogorodicu, ali i sebe, onaj Duh Božji koji prebiva u nama.

Svečano euharistijsko slavlje na hrvatskom jeziku predvodio je beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hočevar** u koncelebraciji sa subotičkim biskupom mons. Slavkom Večerinom, biskupom domaćinom mons. **Đurom Gašparovićem**, te svećenicima iz Srijemske i Subotičke biskupije, kao i Beogradske nadbiskupije. Na samom početku euharistijskoga slavlja, upravitelj svetišta vlč. **Ivan Rajković** je pozdravio biskupe koji su se odazvali pozivu da slave misna slavlja. Kazao je kako se ovim blagdanom, prisjećajući se povijesnog događaja, želimo još više učvrstiti u vjeri.

Beogradski nadbiskup mons. Hočevar je u homiliji kazao kako se svi vjernici s ovoga hodočašća trebaju vratiti preobraženi, ne samo u svoje domove nego na sve putove svoga života, te da smo se na ovome hodočašću okupili razmišljati je li hodočašće zemljom ljepše nego hodočašće prema vječnosti. Posebno je naglasio poruku pročitane Riječi Božje da je čovjek hram Gospodnji.

Pitanje da smo hramovi Božji peozbiljno je za nas da bismo se mogli ovaj dan vratiti svojim kućama s dosadašnjim mentalitetom, dosadašnjim mislima...

»Svatko od nas je pozvan da postane Božje svetište. Znamo da je utjelovljeni hram Božji Isus Krist, toliko više jer se utjelovljenjem sačuvao od grijeha, utjelovivši se, približio se svima nama. A kada je na njega u trenutku krštenja sišao Duh Božji, taj Duh je u njemu i ostao, a po tom Duhu je On veličanstveni Božji hram. Zato je važno da se tome Božjemu hramu redovito približavamo. Ali je upravo Krist Gospodin sam u suglasnosti s Ocem i Duhom Svetim odlučio da bi se nama ljudima još više približio, zato je izabrao među najsvetijim že-

nama svoju Majku. Zato je sam Bog Otac htio da ona bude bez grijeha začeta. Morala je svojom voljom, svojim htijenjem i svojim tako teškim životom dokazati da je vrijedna toga, te je svjesno prihvatila da je Božji hram, bezgrješan, da je ona onaj prostor u koji može sići veličanstvena Riječ Božja, apsolutna Božja mudrost. Ono što je Blažena Djevica Marija primila po posebnom daru, to mi primamo na dan krštenja», kazao je nadbiskup i zapitao se kako ćemo se osloboditi ropstva grijeha i zla, ako nema krštenja, te ustvrdio kako je u našim zajednicama sve manje krštenja.

Posebno je naglasio da ne možemo biti Božji hram ako svake nedjelje ne surađujemo s Božjom milošću u sakramentima.

»Trebamo više izgrađivati svoj vlastiti unutarnji hram u kojem boravi Gospodin, da bismo i mi, jer smo pozvani na apostolat, na svjedočenje evanđelja, hodajući ovim svijetom, progovarali samo riječi Božje, riječi u suglasnosti s istinama vjere... Da bismo svuda širili prisutnost Isusa Krista«, poručio je mons. Hočevar.

Na kraju misnoga slavlja mons. Đuro Gašparović se zahvalio prisutnim biskupima, svećenicima i vjernicima koji su hodočastili iz različitih župa i biskupija, što su došli proslaviti blagdan Snježne Gospe u tekijском svetištu. Izrazio je vjeru da nitko iz Svetišta neće otići, a da nije zahvalio Majci i zamolio je za zagovor u životnim potrebama.

Cijelo prije podne vjernicima je za ispovijed bio na raspolaganju veliki broj svećenika iz Srijemske i Subotičke biskupije, a proslava Velikih Tekija i ove se godine završila večernjom svetom misom, na koju se tradicionalno okupljaju vjernici iz sve tri petrovaradinske župe.

Tekst: Ana Hodak

Fotografije:

Ana Hodak/Ivica Zrno

Velika Gospa

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svetkovina Velike Gospe slavi sve ono što je Marija bila u povijesti spasenja. Ona istovremeno hrabri i poučava vjernike da u Mariji ne gledaju samo moćnu zagovornicu nego i primjere koje treba slijediti.

Nagrada za služenje

Bog je odabrao Mariju da preko nje započne spasenje čovječanstva. Ipak, on ne radi ništa prisilno nego traži njezin pristanak, jer biti Božji suradnik težak je zadatak i uvijek sa sobom nosi križ, ali i nagradu. Marija pristaje: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj« (Lk 1,38). Tako započinje njezin put vjere i služenja, trnovit i naporan, ali koji ne završava u suzama i boli nego u vječnoj nagradi koju predstavlja svetkovina njena uznesenja na nebo. Ovom svetkovinom slavimo ostvarenje Elizabetinih riječi: »Blažena ti što povjerova da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina« (Lk 1,45). Bog je nagradio njenu vjeru i spremnost da mu služi.

Iz vlastitog iskustva znamo da je upravo vjerovati i služiti ono što nam je najteže. Lako je vjerovati kada sve ide onako kako smo zamislili, no kada stignu teškoće i boli, kada se osjećamo napušteno od Boga, tada naša vjera dolazi na ispit i često pada. I Marijina vjera je mnogo puta kušana. Prva misao je da, ako je pristala izvršiti Božju volju, će je Bog i zaštititi. I jeste, ali je prošla kroz brojne kušnje i boli dok nije osjetila i spoznala Božju zaštitu. Problemi su počeli odmah, trudna djevojka po židovskom zakonu trebala je biti kamenovana, jer je grješnica. Marija je znala za tu opasnost, no ipak se prepustila Božjem vodstvu i Bog je uredio da sve bude dobro. Kako objasniti zaručniku da je čedo koje nosi začeto po Duhu Svetom. Nevjerojatna priča u koju je teško povjero-

vati. Svejedno, nije podlegla strahu i odustala nego je vjerovala i služila Božjoj volji, a Bog je uredio da i Josip povjeruje i sudjeluje s njom u njegovom spasenjskom naumu.

Vjerovati i služiti

Mnogo izazova i teškoća prošla je Marija u služenju Bogu, uvijek vođena vjerom i Bog se pobrinuo da sve bude dobro. Nije ustuknula ni pred jednim izazovom nego je ustrajno služila, kako je i obećala, s čvrstim pouzdanjem u Boga. Živeći takav život, u iskrenom služenju i s čvrstom vjerom, nagrađena je na kraju životnoga hoda uznesenjem na nebo. Ovaj događaj je nagrada vjernoj Božjoj službenici i pouka svim budućim naraštajima vjernika. Što se više predajemo Bogu u služenju i vjeri, bit će nam teže, istina, ali je nagrada neizmjereno velika. Svaka teškoća koja naiđe na putu vjere i služenja bit će okrenuta na dobro, jer Bog nikada ne napušta onoga koji nije njega napustio i iznevjerio svoju zadaću u svijetu. Trebamo, poput Marije, vjerovati i služiti. To nas uči svetkovina Velike Gospe. Čineći to dvoje zavrjedila je da je Bog uznesu na nebo, a mi da je zovemo Velikom.

Mi se danas bojimo vjere i služenja. Znamo da vjerovati znači da nemamo sve pod kontrolom, da mnogo toga izmiče našoj moći, a želimo sve držati u svojim rukama. Služiti znači staviti se potpuno na raspolaganje, a za to nemamo vremena ili nam se čini preteško, jer smo svjesni da ćemo često morati pristati na stvari koje su modernom mentalitetu neprihvatljive. Ipak, Velika Gospa nas poziva da se ne ustručavamo svoj život staviti u Božje ruke s neizmjernom vjerom i u potpunom služenju, jer će nas Bog u vječnosti nagraditi, a dok do vječnosti ne stignemo vodit će nas i čuvati.

Marica Volarić, vezilja iz Surčina

Iz bakinih ORMARA

Sedamdesetpetogodišnja Marica Volarić iz Surčina, usprkos godinama, vez iz ruku ne ispušta ni danas. Uz vez se opušta, zaboravlja na brige i probleme, raduje se završenom radu i pohvalama koje dobija. S vezom u rukama bila je i prilikom našeg posjeta, spremna da nam pokaže što to čuva u svojim ormarima

Baka Marica raditi vez naučila je od svoje majke, a spretnost u radu stjecala je sama, na satima domaćinstva u školi.

»Vez mi je u rukama bio kad god su mi poslovi i obveze ostavljali vremena za to. Dok sam bila zaposlena, nisam nalazila mnogo vremena za svoj hobi, ali sam često odjeću koju sam sama šivala za svoju djecu ukrašavala vezanim motivima. Kao školarka uglavnom sam vezla cvjetne

detalje, a kasnije sam vezla što god mi se svidjelo. Nisam birala. Sada najviše volim raditi geometrijske i cvjetne motive. U jednom teškom razdoblju svog života, kada sam se razboljela, u svojim tridesetim godinama, zbog čega sam dugo bila na bolovanju, vrijeme oporavka ispunjavala sam tako što sam se bavila vezom u kojem sam našla smirenje i utjehu. Poslije toga životni tempo mi ponovo nije nudio mnogo slobodnog vremena, sve dok nisam otišla u mirovinu. Od tada uživam u vezenju, naročito u posljednjih pet godina, koliko sam članica kreativne sekcije čitaonice Fischer. Obradovalo me je osnivanje ovakve sekcije u našem okruženju u okviru koje sam pronašla svoje mjesto kada je vez u pitanju. Sada mi je oslabio vid, ali se trudim jer me rad čini zadovoljnijom i sretnijom. Vezem i ne razmišljam ni o čemu, fokusiram se jedino na rad«, kaže baka Marica i s ponosom pokazuje vezene ručnike, stolj-

njake, nadstolnjake, jastučiće, goblene, pokrstice, veze-
ne uloške za rokovnike, obilježivače za knjige, vezene
ukrase za boce, jastučiće za igle...

»Onaj tko se želi baviti vezom na prvom mjestu to mora
voljeti i biti kreativan. Za lijep i kvalitetan vez trebam imati
konce, tkaninu, škarice. Najprije nađem motiv koji ću raditi
i precrtam ga prvo na hartiju, a zatim ga prenesem na tka-
ninu. Uživam dok slažem boju s bojom konca. Ponesena
željom da vidim kako će rad na kraju izgledati provedem
ponekad i cijelu noć vezući. Svačija duša traži da se kre-
ativno iskaže, a kad radite ono što vam duša želi, onda to
rađa lijepe misli i osjećanja, osjećaj zadovoljstva da sam
nešto lijepo uradila«, kaže naša sugovornica.

U njejoj kući sačuvana je prava zbirka rukotvorina kao
uspomena na majke i bake koje su ih također vezle, prije
stotinjak godina.

»U svaki rukom izrađeni predmet utkan je dio identiteta
koji se prenosi s generacije na generaciju. Ljubav i vješti-
nu veza prenijela sam na kći, koja je u 4. razredu osnovne
škole izradila svoj prvi rad. Drago mi je da je u posljednjih
desetak godina interesiranje za rukotvorine veće nego pri-
je. Kulturne udruge mogu dosta učiniti na promoviranju. U
našoj sredini oni su skoro bili zaboravljeni dok se u okviru
naše kreativne sekcije nije rodila ideja o izložbi starih ruč-
nih radova koju održavamo svake godine u listopadu pod
nazivom 'Iz ormara naših baka', priča baka Marica.

Na kraju razgovora otkriva nam i svoje želje. Naravno,
tiču se veza. A želja joj početi izrađivati bluze i haljine s
vezom, te dječju odjeću s vezanim motivima, baš kao ne-
kada kada je šivala i vezla haljinice za svoju kći dok je bila
mala.

S. D.

Piše: Katarina Korponaić

Pavlovačka ulica i sjećanja

Mnoge kuće u Pavlovačkoj ulici i danas privlače pozornost svojim izgledom. Među njima jedna po trijemu jedinstvenom u okruženju, sačuvanom i danas. Sadašnji vlasnici, obitelj **Sedlak**, potrudili su se u obnovi objekta očuvati autentičnost kuće. U prilogu je fotografija nastala 1951. godine ispred spomenutog trijema, kada je u ovoj kući živjela obitelj **Berta**, u Subotici dobro znana po svom fotografskom studiju, koji sada vodi već četvrta generacija. Lijepa djevojka na fotografiji je **Ana Berta**, kći **Józsefa** i **Teréz**, nedugo nakon što je ova obitelj stigla iz Banata i u Subotici otvorila foto-radnju. **József Berta** (rođen 1906. godine) s obitelji je ovdje stigao kao iskusan fotograf, jer se tim poslom bavio od mladosti, prvo u okolici Kikinde, a potom i u drugim gradovima. Prema kazivanju unuka **Josipa Kopilovića**, iz čije arhive objavljujemo fotografiju njegove majke Ane kraj nekadašnje obiteljske kuće, sačuvano je neobično djedovo i bakino predanje o prvim danima u Subotici 1949. godine. Doselili su se teretnim vlakom sa svom svojom imovinom i tri dana proveli u vlaku dok se nisu snašli oko smještaja. Imali su vrijedan klavir koji su uspjeli ovdje prodati i kupiti kuću u Pavlovačkoj ulici.

Duga Pavlovačka ulica, koja danas jednim dijelom pripada području Mjesne zajednice Kertvaroš, a drugim dijelom MZ Željezničko naselje, nastala na nekadašnjim Segedinskim vinogradima, na karti grada iz 1928. godine ucrтана je pod istim imenom, tada kao trasa s placevima koji će se tek popunjavati u narednim godinama. Ubrzana izgradnja kuća odvija se već 1930. godine, kada su samo u ožujku i travnju izdane četiri dozvole za gradnju na osnovu podnijetih projekata. Tim tempom se i nastavlja izgradnja jedne duge lijepe ulice u tadašnjim novim gradskim kvartovima.

Bačka 1971

Točno prije pola stoljeća, baš u kolovozu, mjesecu svoga postanka, na nogometnom terenu Gradskog stadiona (NK *Spartak*) u dva turnirska dana svečano je obilježeno sedamdeset godina postojanja NK *Bačka*. U goste najstarijem klubu u državi stigle su kompletne momčadi *Ferencvárosa* (Mađarska), *Dinamo* (Zagreb) i *Željezničara* (Sarajevo). Na fotografiji koja ponosno svjedoči o sastavu *Bačke* iz toga doba, koji se srčano borio protiv mnogo jačih i renomiranih protivnika europske klase, nalaze se sljedeći nogometaši i članovi stručnog štaba: **Stantić** (tehnički rukovoditelj), **Kovačević**, **Ognjanov**, **Bojović**, **Rem**, **Ostojić**, **Vujković**, **Đakov**, **Rajčić**, **Nađ**, **Ognjanov** (trener), **Radenović**, **Zakić**, **Lőrinc**, **Ágoston II.**, **Sadojević**, **Ágoston I.**, **Ivić** i **Poljaković**.

Najjači turnir u modernoj povijesti subotice

Zahvaljujući agilnosti članova uprave NK *Bačka* i brojnih aktivnih članova, u to vrijeme viđenih Subotičana poput **Ivana Tikvickog**, **Zoltána Brauna**, **Remije Gabrića**, **Josipa Prčića**, **Nikole Stevanova**, **Novaka Dojića**, **Marka Horvackog**, **Milivoja Prčića**, **Grge Bačlije**, **Vece Šarčevića**, **Ljudevita Vujkovića Lamića**, **Tomislava Malagurskog**, **Emila Libmana**, **Marka Tikvickog**, **Ernesta Kovačevića** i mnogih drugih, uspješno je organiziran najjači (po sastavu klubova sudionika) nogometni turnir u modernoj povijesti Subotice. Renomirani *Ferencváros*, klub koji je osnovan 1899. godine i višestruki prvak Mađarske, stigao je u najjačem sastavu da uveliča ovu veliku proslavu: **Novák**, **Szőke**, **Rákosi**, **Mucha**, **Vepi**, **Brankovits**, **Juhász**, **Bálint**, **Páncsics**, **Geczi** i **Albert**. Osvajač Kupa velesajamskih gradova (1966/67.), zagrebački *Dinamo* u Subotici je nastupio pod vodstvom

trenera **Čajkovskog** u respektabilnoj formaciji vrhunskih nogometaša onoga vremena: **Dautbegović**, **Blašković**, **Miljković**, **Ramljak**, **Lalić**, **Valec**, **Senzen**, **Vabec**, **Gucmirtl**, **Rora** i **Čerček**. Momčad sarajevskog *Željezničara*, aktualnih prvaka Jugoslavije u toj godini, na *Bačku* je istrčala u formaciji: **Janjuš**, **Bukal**, **Katalinski**, **Janković**, **Sprečo**, **Bećirspahić**, **Jelušić**, **Bratić**, **Horvat**, **Bajić** i **Hadžiabdić**.

Rezultati

Dva natjecateljska dana donijela su susrete svih navedenih sudionika *Bačkinog* slavljeničkog turnira, a evo i rezultata koji su ostali zauvijek upisani u bogatoj povijesti najstarijeg kluba u državi.

Dinamo – *Bačka* 5:2, *Ferencváros* – *Željezničar* 1:0, *Bačka* – *Željezničar* 2:0, *Dinamo* – *Ferencváros* 3:3

Monografija

U sklopu proslave rođendana kluba čelništvo najstarijeg kluba tiskalo je i prigodnu monografiju u kojoj su zabilježeni najvažniji dijelovi iz sedam desetljeća duge natjecateljske prošlosti. U njenoj izradi sudjelovali su: Marko Horvacki, Ivan Tikvicki, **Ante Zomborčević**, **Zoltán Braun**, **Blaško Ivić**, **Beno Cvijanov** i **Pajica Bačić**, a urednik ovog reprezentativnog izdanja bio je **Pavle Dulić**. U svojoj uvodnoj riječi **Vladislav Baja Beljanski**, predsjednik Nogometnog saveza Vojvodine, posebno je podcrtao:

»Nemoguće je govoriti o nastajanju, razvoju i popularizaciji sporta u Vojvodini, a istovremeno ne govoriti o subotičkom sportskom društvu *Bačka*«.

D. P.

Djeca u *Dužijanci*

Etnokamp 2021.

Što ćemo se igrati?

Dugoočekivani Etnokamp ove godine je poranio, te je započeo u ponedjeljak, 9. kolovoza, i traje sve do danas, 13. kolovoza. Ovogodišnja tema okupljanja je igra i to u svim mogućim pogledima i segmentima. Od one tjelesne, duhovne, tradicijske, dramske, mentalne, društvene, glazbene... Tako su polaznici, njih 115 djece osnovnoškolske dobi, zapo-

čeli izradu vlastitih igara, a posjetili su i Marijansko svetište Bunarić. Osim djece, u kamp je uključeno i 70 volontera, koje su se smjenjivali, a neki od njih bili i svakodnevno u kampu i dali svoj neizmjeri doprinos.

Već četrnaestu godinu za redom Etnokamp organizira Hrvatska čitaonica uz logističku potporu Gradske knjižnice Subotica, a kamp se održava u dvorištu Doma Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Danas, s početkom u 18 sati, bit će organizirana završna priredba na kojoj će djeca pokazati što su radila tijekom pet dana u Etnokampu, te će biti organizirana prodajna izložba dječjih radova.

Više o ovome čitajte u narednom broju *Hrvatske riječi*.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Matej Vojnić Mijatov**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matija Gubec*, Tavankut – sad ću 2. razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: folklor u HKPD-u *Matija Gubec* u Tavankutu
 VOLIM: pjevati, pa rado nastupam na Smotri dječjih pjevača i zborova
 NE VOLIM: kad je netko bezobrazan
 U SLOBODNO VRIJEME: volim čitati i igrati se s braćom
 NAJ PREDMET: hrvatski jezik s elementima i glazbeno
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: veterinar i svirac

Too
Optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vrangeši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Koncertna predstava Ansambla *Ravnica* i Vladimira Grbića

Koncertna predstava pod nazivom »Ljubav pobjeđuje sve« u izvođenju Ansambla *Ravnica* i glumca **Vladimira Grbića** održat će se 25. kolovoza na Ljetnjoj pozornici na Paliću, s početkom u 20 sati. Ulaznice po cijeni od 800 dinara mogu se kupiti u vinotekama Vinarije *Zvonko Bogdan*.

Povodom 20-te godišnjice osnivanja i rada, Ansambl *Ravnica* priredit će za sugrađane koncertnu predstavu s 14 novih autorskih pjesama, a muzički događaj će glumom i kratkim igranim scenarijom, uz ljubavnu priču u 14 činova, začiniti glumac Vladimir Grbić.

Radujemo se susretu i umjetnosti koju želimo da vam pružimo i od vas primimo. Kad, ako ne sad, na ovako nešto »štogod« - poručuju iz Ansambla *Ravnica*.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 17. 8. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

Kristijan SEKULIĆ 63	Nacionalni Park u Hrvatskoj	Vrsta smole za izlivanje figura	Bar u Du- brovniku Grad u FBiH		Kisak Glazbenik Alexey Sta- nulevich	Manja vo- jna postro- jba, satnja	Grad u Texasu, USA	Vrsta ljeke za nosnice u spreju	Prvo slovo	Glavni grad Sirije	Sin Henoka, Kajinov unuk	Talijanski potičar i bankar iz Bologne	
Hrvatski povijesni grad u Srijemu													Međunar. oznaka za Slovačku Republiku
Kristovi učenici									Starogrčki Bog rata Gr. tenisač Stefanos				
Junak iz tal. stripa acikl uglj. vodionici													
						Indijski film iz 2019 Long Play							Smočnica, Španjz
1 samogl. European Social Survey				Grad u Californiji, USA							2 sta slova Tudina		
Rijeka u Egipcu				Komunist. Partija North America			Am. lječnik Robert Grad u Ba- biloniji						
Software za lječnike						Univ.Laser System musliman. m. ime				Mreža za tenis Grad u Arizoni, US			
Calgary Naval Veterans Associat.					Hrvatska Sumpor			Software za sustav Ma- nagementa pokrasti					
Aufwend. Ausgleich Gesetz				Sturm Abteilung Pharmaz. Zeitung			Prekid mandata Austrija						
	Poljopriv. Alaska Više glazb. tonova				Mršavi ne- uhranjeni konji. Upravno							Simbol anarhista znakoplovi	
Rijeka u Brazilu							Samotnost Lola Montez						
Moderni sustav znakova				Mlado go- vedo(rjem) seoska naselja					Liga Soc. demokrata Vjvodine 2. ime				Nummer (krat.)
Olga Lydia			Sombor Mječni proizvod			Naselje u Češkoj Papiga							
Musliman. žensko ime							Inteligent. robot usiivač						
Deutsch- land		Prastano- vnik Balkana					Bit u Trendu Rezervat			Ontario 22.slovo			Litar
13. slovo		Zemjo – djetac.						Autonom. Pokrajina			Illinois		

RJEŠENJE

VODRAVNO: O PETROVAJADIN APSTOLI APRES KOMANDANTIMARK ALIHA MOSADI ESS CLOVIS OO INL KP ATKINS IDANA ULS
NET CIVIA HEL BIODA AAG SA OPOTIV SRP SARAGE A AMAZON OSAMA KOD KALIB LSV OL SO JELETH PAGERAA TESVOR D LIR
IL ON L RATAH AP IL

OKOMITO: A PAKETICA AKORDA EPKSIDIA SMOJA TOMSLAVIGIAD SIR ORSAM NA PZ SEJA OTICKA S OKORIT VOD LP HASAN
ARA ALAYD UR A LM R BINOVA GORBITI A TISTIPAA LENA DAMASK NOGATES P IRAD INOSTERSTVO NEBO NESI AVONIA SK
OSTAVA NR 1

Darko Gabrić, vratar ATSV Stadl Paura

Uklopio sam se u doista kratkom roku

Želio bih izboriti transfer u neki od austrijskih bundesligaša

Nekadašnji vratar Bačke iz Subotice i Tavankuta **Darko Gabrić** trenutačno nastupa za ATSV Stadl Paura, klub iz istoimenog mjesta u Gornjoj Austriji (područje Wels) koji se natječe u austrijskoj Regional Ligi Central. Budući da je jedan od rijetkih bačkista koji je uspio pronaći inozemni angažman, razgovor s njim je i svojevrsni način obilježavanja 120. rođendana najstarijeg nogometnog kluba na nekadašnjim svejugoslavenskim prostorima.

Kako ste se snašli u novoj nogometnoj sredini?

U Austriji sam se vrlo dobro snašao, vjerojatno zato što ima dosta ljudi s naših prostora pa su svi jedni uz druge kada zatreba nešto. Povrh svega, ova sredina mi mnogo više godi za život od svih prethodnih zemalja u kojima sam živio i igrao.

Upoznajte nas s ligom i klubom u kojem trenutačno zarađujete nogometni kruh.

Liga je veoma jaka, svi igrači su spremni i igra se veoma brzi nogomet što me je zbilja pozitivno iznenadilo. Zbilja ima mnogo klubova s bogatom povijesti natjecanja u najjačem državnom rangu, austrijskoj Bundesligi. Ambicije našeg kluba moraju biti realne, a to je da ove polusezone osiguramo sredinu tablice. Želja je osvojiti što više bodova kako bismo u drugom dijelu sezone mogli mirno privesti ovu nogometnu godinu kraju. Ali za tako nešto ćemo morati naporno raditi i u narednim sezonama napraviti neki korak ka višem rangu.

Jeste li napredovali u njemačkom jeziku i kako ide učenje?

Njemački jezik svladavam u hodu, pa zato ide za njansu sporije od mojih očekivanja, ali imam odlične suigrače koji uvijek priskoče u pomoć kada zaškripi. Što se tiče adaptacije na novu sredinu, pozitivno sam iznenađen, jer sam se uklopio u doista kratkom roku i ušao spreman i pun ambicija u novu sezonu. Godi mi ovaj način igre gdje se 90 minuta konstantno igra u oba smjera, kao i u najelitnijim natjecanjima u Europi.

Gdje ste igrali prije dolaska u Austriju?

Prethodni angažman bio mi je na sjeveroistoku Europe u Litvi, gdje sam nastupao za FC *Jonava*, klub koji se natječe u Ligi 1 (2. rang nacionalnog kriterija jakosti) i ozbiljan je kandidat za ulazak u litavsku Super ligu. Općenito, nogomet nije slab u ovoj zemlji što je nedavno dokazao i *Panevežis* koji je i te kako namučio *Vojvodinu* u kvalifikacijama Konferencijske lige. Ipak, odlučio sam se vratiti u srž Europe, jer je nogomet na mnogo, mnogo višoj razini.

Kakvi su Vam budući nogometni planovi?

Plan mi je što bolje odraditi ovu polusezonu i upasti na radare austrijskih bundesligaša, a nije isključeno niti da se dogodi transfer i u neku novu zemlju. Želja mi je prije svega da svojim trudim i radom dođem do (austrijske) Bundeslige.

Bačka je 3. kolovoza proslavila 120 godina postojanja. Kako danas doživljavate svoj nekadašnji klub u kojem ste napravili prve nogometne korake i potom branili za prvu momčad?

Moj klub, u kome sam ponikao, ove godine je napunio 120 godina, ali nažalost ne u rangu kojem taj klub zasluži natjecati se, a to je Prva liga Srbije. Zaista mi je teško gledati tu situaciju u kojoj se klub trenutačno nalazi. Iskreno, nadam da će se što prije vratiti na one prave nogometne staze, gde je nekada bio i gdje konačno i pripada.

D. P.

OLIMPIJADA

Hrvatska 26., Srbija 28.

Na nedavno završenim olimpijskim igrama u Tokiju nacionalna selekcija Hrvatske osvojila je ukupno 8 odličja od kojih 3 zlata, 3 srebra i 2 bronce, što je u konačnom poretku svrstava na visoko 26. mjesto. Olimpijska vrsta Srbije osvojila je medalju više (9), ali uz isto 3 zlata ima 1 srebro i 5 bronci pa je u konačnom poretku zauzela 28. mjesto.

POGLED S TRIBINA

Hajduk

Nogometaši splitskog *Hajduka* prvi puta su, nakon osam pokušaja, u 4 kolu 1. HNL uspjeli savladati *Goricu* (3:1) na njenom terenu i tako prekinuti neugodnu tradiciju neuspješnosti na gostovanjima u Velikoj Gorici. Najzaslužniji za pobjedu *bilih* bio je, naravno, njihov najbolji igrač **Marko Livaja** koji je isprva asistirao **Mrakaru** za vodeći pogodak, a potom se i sam upisao u listu strijelaca s trećim pogotkom *Hajduka*. Itekako važnu pobjedu za psihološku stabilnost momčadi koja još uvijek osjeća posljedice šokantnog ispadanja od *Tobola* u Kazahstanu u kvalifikacijama Konferencijske lige, ali i još važniji priključak za vrh prvenstvene tablice i približavanje vodećem dvojcu *Osijeku* i *Rijeci*. S velika tri boda donesena iz predgrađa Zagreba, *majstor s mora* trenutačno zauzima treću poziciju sa sedam osvojenih bodova, uz pozitivnu gol razliku (7:5) i s div-

je vezane pobjede (*Šibenik* i *Gorica*) posve je nadoknadio minus domaćeg poraza od *Osijeka* i neodlučenog susreta kod *Lokomotive*. S obzirom na izjednačenost prvenstva i nadolazeće susrete svih rivala za vrh tablice za očekivati je neizvjesnu i zanimljivu borbu do posljednjeg kola prvenstva 2021/22.

Svemu navedenome ide u prilog i rasplet europske odiseje preostalih hrvatskih predstavnika u kvalifikacijama Lige prvaka (*Dinamo*) i Konferencijske lige (*Osijek*, *Rijeka*). Prođu li dalje, što Zagrepčani i Riječani objektivno imaju šanse (*Dinamo* ima svakako garantiranu euro jesen samo je pitanje u kojem natjecanju), dok *Osijeku* predstoji velika borba da nadoknadi -2 iz Sofije, igranje na dva kolosijeka dodatno će utjecati na raspoloživost snaga u domaćem šampionatu. Posve rasterećen euro obveza *Hajduk*, uz nastavak dobrih igara i vezanih pobjeda, mogao bi se konačno (i poslije dugo godina rezultatskog posta) posve ravnopravno uključiti u borbu za naslov prvaka *Hrvatske*. Livaja, Mrakar, **Biuk** i ostali *bili* to mogu.

D. P.

Narodne poslovice

- Zlo je tko ne zna, a učiti se ne da.
- Ako drugog poštuješ, za sebe ne brini.
- Ako želiš jezgru, slomi ljusku.

Vicevi, šale...

Kaže kći u povjerenju majci:

- Znaš, mama, imam novog dečka iz Udina.
- Super kćeri, Talijan. Sigurno ima novca. A kako se zove?
- Pa, Izudin.

Mudrolije

Što više učimo – više znamo;
 Što više znamo – više zaboravljamo;
 Što više zaboravljamo – manje znamo;
 Što manje znamo – manje zaboravljamo;
 Što manje zaboravljamo – više znamo!

Strpljenje je čudna stvar, oblikuje te kao planina vulkan. I iznutra i izvana. Izvana se ništa ne vidi, a iznutra sve bukt, ključa, plamt.

Nekad kada mislite da se sve raspada, možda se to sve samo slaže na svoje mjesto.

Čovjeka sa stavom poštuju, ali ga izbjegavaju.

Vremeplov – iz naše arhive

Dužijanica Ljutovo 2007.

Iz Ivković šora

Svatkovanje

Piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. Vite, eto, šta radi dokon čovik: sidim pod ambetušom u ladu i mislim se o svim i svačim. Palo mi baš na pamet kako je kadgod ovo vrime bilo puno kojikaki trevljanja na salašu, pa mi tako u pamet došlo i to da lito nije bilo samo za velik poso i kosidbu. Kadgod su se liti, oma posli kanikule a prija berbe kuruza, pravili i svatovi. E, to su bili svatovi a ne sad ovi gospočki: malo posli ponoći, a svi biž kući. Kadgod su borme svatovi počimali još prija užne, a svršavali se sutradan posli užne. Gazda bi lipo izno šatru četvrtkom, ona se taj dan i postavljala, ukopali se stupovi, razvukla ponjava, a dalje je mladino jal mladoženjino društvo lipo okitilo s krep artijom i cvićom, a na ulaz se obavezno višala table, na njoj je pisalo »Bog vas dono«. Vi se kandar pitate šta su znali radit svo to vrime? Ha, ajak da njim bilo dosadno. Ta cigurno su zjalili u telefone kugod sad. Kadgod su bili zauzetiji neg sad. Lipo su mladoženjini dolazili kod mladini na užnu, pa se ispraćali, pa dolazili ispijat snašu, išlo se na vinčanje, posli vinčanja se obavezno išlo na Gabrić ćupriju, posli se ispraćali s preteljima. Kad su došli, dočekali i gledači, igralo se kolo prid šatrom, posli se nosila torta za mladom, tortari ostajali kod mladoženje na večeri ta jedva stigli i večerat, I za večerom se komedijalo i veselilo, mladi se uvijek ukrala cipela pa je stari svat moro natrag otkupit da snaša ne ide bosa. Svirci nisu dudili u čoši kugod sad neg išli od astala do astala i svakom svirali po koju pismu. Bilo je veselo samo tako, dica se vijala i sigrala oko šatre, ako se kogod od gostivi naslonio na šatru a dica ga žagnu odastrag da sve skoči, znalo se borme i za uši dobit. Posli su s mladine strane išli u pođane kod mladoženjini, tamo se prodavala snaša kad se skine u crveno ruvo, al prija je obovezno bila lažna snaša, onako nakaradno našminkan kaki muškarac obično šoroško spadalo bi se izdavo za snašu a gosti bi ga išćipali i iskidali ruvo na njem pa bi smijuć se pobigo. A ondak bi stari svat prodavo snašu, a ona bi igrala sa svakim ko u rešeto baci novce. A kad bi kogod bacio novce i kazo »nek sidne snaša«, tribalo je bacit trostruko, a ako niko nije, onda je moro stari svat bacit. Na kraju je došo mladoženja i ukro snašu, stari svat bi ondak za sriću za njim vućio prazno rešeto. Dalje se veselilo i pratilo do kog doba, kumovi i bliži rođaci čak do užne, a često bi se na kraju mastalundžije uzventrale na odžak i srušile ga nako od komedije i da zadadu gazdi posla. I da vam kažem, čeljadi: kadgod se nikad nisu pravili zajednički svatovi! Šatra se mećala i kod mlade i kod mladoženje, a o kojikaki salama i domovima da ni ne divanimo. Eto, moždar sam vam dosadio al tako je borme bilo. To su bili naši pravi svatovi, veseli, razdragani i punog srca. Ovo sam vam izdivanio da ne bi pomislili da su se liti pravile samo dužijance. Bilo je tu borme i drugi veselja, al svatovi su bili najlipči. Čak sam digod u stari knjigama pročitao da je varoška vlast kadgod ograničavala broj čeljadi da se ne troši toliko tušta. Ajd zbogom, čeljadi.

Rič po rič

Naši

Piše: Željko Šeremešić

Eto i do mene je došlo divan da se u fudbalskom klubu promijenio trener, da više nismo posljednji već treći od natrag. Kako mi noge odavno ne služu, čeko sam prvu priliku da zamolim mogja unuka Marina da mi odnese, da ja to vidim iz prve ruke kako naši tiru. A i on se sade već dosta razumi u sve i svašta pa će mi cigurno bit od pomoći. I tako smo prve nedilje ošli mi zajedno gledat naše. Došli, pristavili se na najllipše msto. Vidim šta god baš i nema svita da j došlo navijat za naše. Kadgod bilo u tri-četir reda, moro si se borit za dobro msto za gledat. Sićam se, i iljadu navijača dolazilo navijat za naše. Dok smo čekali da počne ja malo podivanio sa ovima oko nas. Pitam je za novog trenera, čiji je, jel dobar... Pitam ka j tiro za nas, jer uvik su naši treneri bili i naši fudbaleri. Oni od »Oblakovi« jel »Živkovi« uvik su imali dobre sigrache koji su kad su se pristali fudbalovat potli trenirali naše. Mislim, cigurno j trener od nji, od čiji bi bio. Kad ono niko ne zna čiji je novi trener. Taman došo Marin s kartama pa ga priupitam za trenera, čiji je. »Znaš dida trener ni naš, ni iz sele«, Marin će. Bože dragi, kako ni naš, baš mi pogodilo. »Jel, Marne«, pitam ga, »kako to ni naš, ko ga metnio od toliko naši?«. Marin će: »E, dida, dida, nova uprava i klupska politika je tako odredila«. Pa dobro, mislim se, ako j nova uprava i politika al ona triba naše da meće a ni sa strane. Pitam ga ko j glavni u te uprave. Mislim se ako j kaki od »Oblakovi« jel »Živkovi« glavni ta j cigurno dobrog metnio pa makar i ni naš. »Ma, dida, glavni u uprave nije naš, i on je sa strane«. Pa kako to, mislim se, uvik je glavni u uprave bio onaj koji je bio stari fudbaler, kojeg su poštivali svi, pa još ako j imo i malo novaca, to j bilo radoša što bi rekli. Pitam Marina zašto smo njeg od svi naši uzeli. Pa on ima najviše novaca i obećo sve i sva. Da će nam bit bolje, da će ulagat. Pa sad i dobro plaća fudbalere, Marin će. Bože dragi, mislim se, sve gorje do gorjeg, Mi u posljednje lige, nemaš ni di ispast pa će mo još plaćat komugod. U naše vrime nikad nismo gledalli u novce, tirali smo iz ljubavi što bi rekli. Od ovog divana mi već ni bilo dobro. Dobro što su fudbaleri istrkali na teren pa j divan pristo. Gledim ja u naše, pa se čudim da nikog po forme ne poznajem. Pa još ka su protrkali nisam mogo pripoznat nikog, jel na dadu, čiku didu. Kod nas si mogo pripoznat ko j čiji po tom ko kako trči, tira glavom, uklizava, da ne kažem i cuje. Oma mi tu bilo sumnjivo šta god, te ope pitam Marina nek mi kaže ko je koji od naši igrača, čiji je, pa da vidim kad jel na dadu, čiku, jel didu ako j iz kake čuvene fudbalske loze što bi rekli. Vidim Marin vrti glavu, ko da baš i nema volju odgovorit. Vidim, pravi se grbav. »De kaži dete šta ti pitam, šta se migoljiš?« »E, dida, dida drž se jel ti se ovo što čuješ neće svidit.« Ajd, mislim se, da čujem šta j to tako jezovito. »E, dida, vamo na terenu nema naši. Sve su ovo profesionalci što tiru za novce.« E, sade mi prisiklo ko ni skoro pa ću ni pet-ni šest: »Vodi ti mene kući, Marne, da dragog Boga više zalud ne spominjem«. Ja došo gledat naše, pa kaki su da su, kad ovo ispalo da sam došo gledat naše koji nisu naši. Ovo što mogu gledat tu mogu i na televizije, sam ću gledat Real, Bajern jel Barcelonu. Kako vamo stoji: i oni su naši.

U NEKOLIKO SLIKA

Aranžirani izlozi za Dužijancu

**PETAK
13.8.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:15 Heartland
11:05 Stani u Lici
11:32 Bajkovita Hrvatska
12:00 Dnevnik 1
12:25 Dajem ti život
14:00 Vjetar u leđa
14:45 I to je Hrvatska: Jarun
15:05 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:00 Vijesti u 17
17:18 Crno-bijeli svijet
19:00 Dnevnik 2
20:10 Hollywoodski murjaci, film
22:05 Dnevnik 3
22:26 Vijesti iz kulture
22:39 Uхватite maloga, film
00:25 Amerikanci, serija
01:15 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:10 Vijesti iz kulture
02:18 Lažljivo srce, telenovela
03:03 Umorstva u Midsomeru
04:38 Dnevnik 2
05:26 Stani u Lici
05:57 Skica za portret
06:11 Dajem ti život

05:35 Kultura s nogu
06:05 Regionalni dnevnik
06:35 Susjedstvo tigrića
07:53 Ro-Ro-Rođendan
07:55 Mikroskopski Milton
08:05 Pjesmica Vodice u bočice
08:08 Godina čitanja
09:15 Naprijed, Go Jetteri
10:28 Pjesmica Pusa
10:29 Godina čitanja
10:34 Spužva Bob Skockani
11:00 Italija puna strasti: Sicilija

11:50 Moja majka, rak i ja, film
13:30 Majka Terezija
14:59 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Godišnja doba u divljini: Proljeće
18:10 Stipe u gostima
19:00 Kapetan Clark
20:05 Sredozemno more sa Simonom Reeveom
21:00 5.com s Danielom

**SUBOTA
14.8.2021.**

07:10 Klasika mundi: Ljetni koncert Bečke
08:10 Southwest Passage, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:25 Heroine domovinskog rata, film
13:20 Ekspedicija sa Steveom Backshallom: Borneo
14:15 Prizma, multinacionalni magazin
15:05 Za vas s ljubavlju, kanadsko-američki film
16:30 Puls: Kvadrati u oblacima
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Gospić
19:00 Dnevnik 2
20:10 Alamo, film
22:20 Loto 7
22:26 Dnevnik 3
22:48 Vijesti iz kulture
23:00 Isplata, film
00:58 Southwest Passage, film
02:13 Dnevnik 3
02:28 Vijesti iz kulture
02:36 Lijepom našom: Gospić
03:51 Za vas s ljubavlju, film
05:13 Dnevnik 2
06:01 Manjinski mozaik

06:16 Skica za portret
06:20 Reprizni program
06:40 Prizma

06:05 Regionalni dnevnik
06:59 Pjesmica Vodice u bočice
07:50 Pjesmica Vodice u bočice
09:08 Pjesmica Vodice u bočice
09:10 Godina čitanja
09:46 Volim životinje - Moj ljubimac
09:58 Šareni lonac
10:13 Godina čitanja
10:30 Re|kreativac
11:50 Vrtlari
12:20 Život u parku
13:15 Lidijina kuhinja
13:45 Poslovni plan
14:20 Inspektor Montalbano
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Udomi me
16:45 Maraton lađa, prijenos
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Arabija s Levisonom Woodom: Bojišta
21:00 Vukova odiseja
22:35 Milijarde
07:29 TV kalendar

**NEDJELJA
15.8.2021.**

07:45 Pollyanna, film
10:00 Božje polje: Misa, prijenos
11:40 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Kolaži o laži: Oglašavanje, serija
15:05 Priča o nama s Morganom Freemanom: Buntovni duh
16:05 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Puls: Zemlja voda didovina, dokumentarna reportaža
17:35 Volim Hrvatsku

19:00 Dnevnik 2
20:10 turizam.hrt
20:38 Udomi me, dokumentarna serija
21:04 Loto 6 - izvještaj
21:10 Misterij otete djece u Istočnoj Njemačkoj
22:15 Dnevnik 3
22:36 Vijesti iz kulture
22:49 Neobični planet: Opstanak
23:43 Pollyanna, američki film
01:53 Kolaži o laži: Oglašavanje
02:48 Dnevnik 3
03:03 Vijesti iz kulture
03:11 Volim Hrvatsku
04:21 Mir i dobro
04:51 Dnevnik 2
05:39 Split: More

06:10 Regionalni dnevnik
08:36 Pjesmica Vodice u bočice
08:38 Pustolovka Abby
08:43 Zvrko ide u čudovsvijet
08:57 Godina čitanja
08:58 Pjesmica Vodice u bočice
09:00 Malo kraljevstvo Bena i Holly
09:11 Naprijed, Go Jetteri
09:38 Godina čitanja
09:50 Vera
13:20 Prijestolnice slatkog života
13:55 Poldark
14:50 U potrazi za Markom Polom
15:40 Pobjednici
17:00 Pannonian Challenge
18:30 Gospe Vela od Veloga Sela
20:05 Jadnici, serija
01:25 Graham Norton i gosti
02:10 Noćni glazbeni program - spotovi

**PONEDJELJAK
16.8.2021.**

06:15 TV kalendar
06:30 Dobro jutro, Hrvatska

09:05 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:15 Heartland
11:05 Kič?: Vivace
11:40 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Dajem ti život
13:15 Dr. Oz
14:00 Vjetar u leđa
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Bajkovita Hrvatska
17:15 HAK - promet info
17:18 Crno-bijeli svijet
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Sedam svjetova jedan planet
21:03 What's up America
22:57 Dnevnik 3
23:18 Vijesti iz kulture
23:30 Amerikanci
00:20 Crno-bijeli svijet
01:05 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:00 Vijesti iz kulture
02:08 Lažljivo srce, telenovela
02:53 Umorstva u Midsomeru, serija
04:28 Dnevnik 2
05:25 Dajem ti život

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela
07:01 Ro-Ro-Rođendan
08:34 Ro-Ro-Rođendan
08:36 Pustolovka Abby
08:41 Zvrko ide u čudovsvijet
08:45 Pjesmica Pusa
08:50 Malo kraljevstvo Bena i Holly
09:02 Zmajčić kokos
09:11 Godina čitanja
09:12 Pjesmica Vodice u bočice
09:15 Naprijed, Go Jetteri
09:40 Hu Hu
09:49 Šareni lonac
09:59 Pjesmica Vodice u bočice
10:01 Vlak dinosaura
10:28 Pjesmica Pusa
10:29 Godina čitanja
10:34 Spužva Bob Skockani

* Sva prava eventualane izmjene programa zadržavaju TV postaje.

11:00	Misterij otete djece u Istočnoj Njemačkoj	22:57	Dnevnik 3
13:35	Ljubav na otoku Harbor, film	23:18	Vijesti iz kulture
16:25	Dokumentarna emisija/film	23:30	Amerikanci
16:45	Godišnja doba u divljini	01:05	Dr. Oz
19:00	Kapetan Clark, serija	01:45	Dnevnik 3
19:30	Glazba, glazba	02:00	Vijesti iz kulture
20:05	Zavada: Bette i Joan	02:08	Lažljivo srce
21:00	Koliba, film	02:53	Umorstva u Midsomeru
		04:28	Dnevnik 2
		05:16	Reprizni program
		05:25	Dajem ti život

UTORAK 17.8.2021.

06:15	TV kalendar
06:30	Dobro jutro
08:00	Vijesti
08:05	Dobro jutro, Hrvatska
10:00	Vijesti
10:15	Heartland
11:05	Hrvatska moj izbor: Olena i Cody
12:00	Dnevnik 1
12:25	Dajem ti život
13:15	Dr. Oz
14:00	Vjetar u leđa
16:43	TV kalendar
17:15	HAK - promet info
17:18	Crno-bijeli svijet
19:00	Dnevnik 2
20:10	Sedam svjetova jedan planet
21:03	What's up America, dokumentarna serija
22:00	Dnevnik velikog Perice, serija

05:20	Izvan formata
06:05	Regionalni dnevnik
06:34	Juhuhu
07:01	Ro-Ro-Rođendan
07:04	Zmajić kokos
07:14	Jojo i brojevi
07:32	Pjesmica Vodice u bočice
07:41	Hu Hu pjesma
07:53	Ro-Ro-Rođendan
07:55	Mikroskopski Milton
08:36	Pustolovka Abby
08:50	Malo kraljevstvo Bena i Holly
09:02	Zmajić kokos
09:49	Šareni lonac
10:01	Vlak dinosaura
10:28	Pjesmica Pusa
11:50	Koliba, film
15:05	Vaš savršeni dom
16:45	Leteća duga
18:10	Stipe u gostima
19:00	Kapetan Clark, Glazba, glazba..
19:30	Zavada: Bette i Joan, serija
21:00	Ne znam kako joj to uspijeva, film

SRIJEDA 18.8.2021.

06:30	Dobro jutro, Hrvatska
10:00	Vijesti
10:15	Heartland
11:07	Globalna Hrvatska HTV
11:47	Bajkovita Hrvatska
12:00	Dnevnik 1
12:25	Dajem ti život
13:15	Dr. Oz
14:00	Vjetar u leđa
14:50	Reprizni program
15:00	Umorstva u Midsomeru
16:35	Bajkovita Hrvatska
16:43	TV kalendar
17:00	Vijesti u 17
19:00	Dnevnik 2
20:10	Sedam svjetova jedan planet
21:03	What's up America
22:00	Dnevnik velikog Perice, serija
22:55	Dnevnik 3
23:28	Amerikanci
00:18	Crno-bijeli svijet
01:03	Dr. Oz
01:43	Dnevnik 3
01:58	Vijesti iz kulture
02:06	Lažljivo srce
02:51	Umorstva u Midsomeru

05:35	Što je klasik?
07:44	Slonko
07:53	Ro-Ro-Rođendan
08:08	Godina čitanja
08:45	Pjesmica Pusa
08:50	Malo kraljevstvo
09:02	Zmajić kokos,
09:11	Godina čitanja
09:47	Hu Hu pjesma
09:49	Šareni lonac
13:35	Sve zbog ljubavi, film
15:05	Vaš savršeni dom, serija
16:00	Regionalni dnevnik
16:45	Grad divljine
17:35	Pustolovina u Hrvatskoj
18:10	Stipe u gostima
19:00	Kapetan Clark
19:30	Glazba, glazba...
20:05	Sportska popuna
20:40	Nogomet, Liga

ČETVRTAK 19.8.2021.

06:15	TV kalendar
06:30	Dobro jutro, Hrvatska
07:00	Vijesti
10:15	Heartland
11:05	Dužijanca, emisija pučke i predajne kulture
11:35	Bajkovita Hrvatska
11:42	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:25	Dajem ti život, telenovela
13:15	Dr. Oz

14:00	Vjetar u leđa
17:00	Vijesti u 17
17:14	Vrijeme
17:15	HAK - promet info
17:18	Crno-bijeli svijet
18:11	Potjera
19:00	Dnevnik 2
20:10	Tko želi biti milijunaš?
21:00	Loto 6 - izvještaj
21:03	What's up America
22:00	Dnevnik velikog Perice
22:57	Dnevnik 3
23:18	Vijesti iz kulture

05:35	Knjiga ili život
06:35	Susjedstvo tigrica Daniela
07:14	Jojo i brojevi
07:21	Malo kraljevstvo
07:32	Bena i Holly, crtana serija
07:32	Pjesmica Vodice u bočice
07:44	Slonko
07:55	Mikroskopski Milton, crtana serija
08:05	Pjesmica Vodice u bočice
08:08	Godina čitanja
08:11	Susjedstvo tigrica Daniela
08:46	Juhuhu
08:50	Malo kraljevstvo Bena i Holly
09:48	Godina čitanja
10:29	Godina čitanja Way, film
16:45	Grad divljine: Gradska divljina
17:35	Slatka kuharica
18:10	Stipe u gostima
19:00	Kapetan Clark

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glasi Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Niti manje zemlje niti veće ljepote

Prijevoj kao destinacija

Kao što postoje glumice s kojima vas uspoređuju kad vam žele dati kompliment o ljepoti, tako postoje mjesta s kojima se druga mjesta uspoređuju kad se želi prenijeti koliko je negdje lijepo. Ne znam za druge, ali kad pokušavam dočarati koliko je jedno mjesto lijepo, uspoređujem ga sa scenama iz *Gospodara prstenova* i posebno mislim na Distrikt. Za one koji nisu vidjeli ekranizaciju velikog **Tolkiena**, Distrikt se nalazi na Novom Zelandu i izgleda kao bajka. Njegov najveći nedostatak kada stvari promatramo iz mog kuta je njegova udaljenost. Ali život je lijep i nastojao je da njegove ljepote ne učini nedostupnima i udaljenima, pa je naslikao Sloveniju tako blizu nas, s tako lijepim bojama i pejzažima i dao joj toliko ljepota da se često pitam kako se toliko lijepih krajolika uspjelo uklopiti na tako malo zemlje.

Najbolji način za otkrivanje novih mjesta i odredišta za putovanja i istraživanje je kad mi ih netko preporučiti ili me pozove. Tim kanalom dolazimo do prijevoja Vršič u Sloveniji. Prijatelj radi tamo u planinskoj kući i fotografije koje prikazuje i šalje izgledaju nestvarno. Iznad svega, novost u mojim avanturama je prijevoj kao turistički pojam ili turistička odrednica.

Prijevoj Vršič

Malo kroz priču, malo guglanjem, doznajem sljedeće. Prijevoj Vršič, s nadmorskom visinom od 1.611 metara (5.285 stopa), visoki je planinski prijevoj preko Julijskih Alpa u sjeverozapadnoj Sloveniji. To je najviši prijevoj u Sloveniji, kao i najviši u istočnim Julijskim Alpama. Povezuje Gornju Kranjsku s dolinom Trente u Slovenskom primorju. Cesta preko prijevoja, sada poznata kao Ruska cesta, izvorno je izgrađena u vojne svrhe početkom 19. stoljeća i slijedila je raniji trgovački put.

Ovaj je prijevoj izvrsno polazište za izlete na okolne vrhove koji imaju ozbiljne nadmorske visine. Prijatelj je obišao gotovo sve i kad to čujem, dobijem želju da počnem osvajati. Neki od najpoznatijih i onih koje ne treba zaobići su:

Mala Mojstrovka (2.332 m), Velika mojstrovka (2.366 m), Planju (2.453), Prisojnik (2.547), Razor (2.601), Šitna glava (2.087), Slemenova špica (1.911), Sovna glava (1.750) i Suhi vrh (2.109), a ima i dosta staza za pješaćenje u neposrednoj blizini.

U blizini prijevoja nalazi se nekoliko planinarskih domova u kojima je, ako sam dobro razumjela i doživjela priču, sve puno planinara i domaće atmosfere. Cesta preko prijevoja uzdiže se iz Kranjske Gore u nizu od 50 serpentina, prelazi vrh prijevoja Vršica i spušta se u dolinu Soče. Većinu zime ovdje padaju velike snježne padaline pa cesta postaje gotovo neprohodna i često je zatvorena. Poboljšana je krajem 1915. za opskrbu Soške fronte u Prvom svjetskom ratu, a izvorno je dobila ime po nadvojvodi **Eugenu Austro-Ugarskom**. Sadašnji naziv Ruska cesta odnosi se na približno deset tisuća ruskih ratnih zarobljenika koji su korišteni kao građevinski radnici 1915. godine.

Veći dio ceste preko prijevoja Vršič izgradili su tijekom Prvog svjetskog rata ruski ratni zarobljenici za opskrbu fronte Soče. Na ovoj su cesti brojni orijentiri koje treba koristiti, a među njima je i Ruska kapela (izgrađena u spomen na ruske ratne zarobljenike koji su zatrpani lavinom i sve ostale koji su poginuli tijekom izgradnje ceste), heljda djevojka i planinski prozor Prisank. Nestrpljenje za ovu avanturu raste, a dok se to ne dogodi, čekam da iz prve ruke čujem još zanimljivih priča s ovog prijevoja.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

